

Європейська конвенція про соціальне забезпечення (ETS N 78)

Париж, 14 грудня 1972 року

Держави - члени Ради Європи, які підписали цей документ,

враховуючи, що метою Ради Європи є досягнення більшої єдності між її членами, зокрема з метою сприяння прогресу в соціальній сфері;

враховуючи, що багатостороннє узгодження законодавства із соціального забезпечення є одним із засобів досягнення цієї мети;

враховуючи, що Європейський кодекс соціального забезпечення, відкритий для підписання 16 квітня 1964 року, передбачає у статті 73, що Договірні Сторони Кодексу докладатимуть усіх зусиль для укладання спеціального документа, який регулюватиме питання соціального забезпечення для іноземців та мігрантів, зокрема стосовно рівного ставлення до них, як і до своїх громадян, та збереження набутих прав і прав на їх здобуття;

підтверджуючи принцип рівного ставлення до громадян Договірних Сторін, біженців та осіб без громадянства в рамках законодавства із соціального забезпечення кожної Договірної Сторони та принцип, згідно з яким допомога (пенсія), яка надається за законодавством із соціального забезпечення, має зберігатися, незважаючи на будь-яку зміну місця проживання захищених осіб, на територіях Договірних Сторін, а також принципи, що лежать в основі не тільки деяких положень Європейської соціальної хартії, а й кількох конвенцій Міжнародної організації праці,

домовились про наступне:

Розділ I - Загальні положення

Стаття 1

Для цілей цієї Конвенції:

а) термін "Договірна Сторона" означає будь-яку державу, яка здала на зберігання ратифікаційну грамоту, документи про прийняття або приєднання, відповідно до положень пункту 1 статті 75 або 77;

б) терміни "територія Договірної Сторони" та "громадянин Договірної Сторони" визначені у Додатку I; кожна Договірна Сторона повідомляє відповідно до положень статті 81 (1) про внесення будь-яких змін до Додатку I;

с) термін "законодавство" означає будь-які закони, підзаконні акти та інші законодавчі документи, що є чинними на момент підписання цієї Конвенції або пізніше можуть набрати чинності на всій території або частині території кожної Договірної Сторони та які стосуються сфер соціального забезпечення та схем, визначених у статті 2 (1) і (2);

д) термін "договір з соціального забезпечення" означає будь-який двосторонній чи багатосторонній документ, який виключно зобов'язує, або пізніше може зобов'язати дві або більше Договірні Сторони, а також будь-який багатосторонній документ, який зобов'язує або може пізніше зобов'язати принаймні дві Договірні Сторони та одну або більше держав, у сфері соціального забезпечення стосовно всіх або частини сфер соціального страхування та схем, викладених у статті 2 (1) і (2), а також будь-яких угод, укладених згідно з вказаними документами;

е) термін "компетентний орган" означає міністерство, міністерства та інші відповідні органи, відповідальні за схеми соціального забезпечення на всій або будь-якій частині території кожної Договірної Сторони;

ф) термін "установа" означає орган, відповідальний за застосування всього або частини законодавства кожної Договірної Сторони;

г) термін "компетентна установа" означає:

i) стосовно схеми соціального страхування або установу, в якій відповідна особа, що вимагає допомогу (компенсацію), застрахована, або установу, від якої вона має право отримувати допомогу (компенсацію), якщо вона (особа) була резидентом на території Договірної Сторони, де ця установа розташована, або установу, призначену компетентним органом відповідної Договірної Сторони;

ii) стосовно схеми іншої, ніж схема соціального страхування, або стосовно схеми допомоги сім'ї - установу, призначену компетентним органом відповідної Договірної Сторони;

iii) стосовно схеми щодо відповідальності роботодавця стосовно допомоги, зазначеної у статті 2 (1), як роботодавця або його страховика, або в разі його відсутності орган або організацію, призначену відповідною Договірною Стороною;

h) термін "відповідна держава" означає Договірну Сторону, на території якої розташовано компетентну установу;

i) термін "місце постійного проживання" означає звичайне місце проживання;

j) термін "тимчасове місце проживання" означає тимчасове перебування;

k) термін "установа місця постійного проживання" означає установу, уповноважену законодавством Договірної Сторони, яке вона застосовує, виплачувати відповідну допомогу за місцем постійного проживання або якщо такої установи не існує, установу, призначену компетентним органом відповідної Договірної Сторони;

l) термін "установа місця тимчасового проживання" означає установу, уповноважену законодавством Договірної Сторони, яке вона застосовує, виплачувати допомогу, про яку йдеться, за місцем тимчасового проживання або якщо такої установи не існує, установу, призначену компетентним органом відповідної Договірної Сторони;

m) термін "працівник" означає особу, яка працює за наймом або займається індивідуальною трудовою діяльністю, або особу, яка вважається такою за законодавством відповідної Договірної Сторони, якщо інше не передбачено цією Конвенцією;

n) термін "транскордонний працівник" означає особу, що працює за наймом на території однієї Договірної Сторони, проживає на території іншої Договірної Сторони, до якої він повертається кожного дня або принаймні раз на тиждень; за умови, що:

i) стосовно відносин між Францією та Договірними Сторонами, що мають кордони з Францією, відповідна особа, яка вважається транскордонним працівником, повинна проживати та працювати в межах території, яка, в принципі, не перевищує двадцяти кілометрів з кожного боку спільного кордону;

ii) транскордонний працівник, який працює на підприємстві, що є його звичайним роботодавцем, на території однієї Договірної Сторони і якого це підприємство направило працювати за кордон або на території тієї самої Договірної Сторони або на території іншої Договірної Сторони протягом строку, що не перевищує чотири місяці, зберігає статус транскордонного працівника протягом такої роботи на строк, що не перевищує чотири місяці;

o) термін "біженець" має те саме значення, що викладене у статті 1, розділу А, Конвенції про статус біженців, підписаної у Женеві 26 липня 1951 року, а також у статті 1 (2) Протоколу про статус біженців від 31 січня 1967 року, без будь-якого географічного обмеження;

p) термін "особа без громадянства" має те саме значення, що викладене у статті 1, розділу А, Конвенції про статус осіб без громадянства, вчиненої у Нью-Йорку 28 вересня 1954 року;

q) термін "члени сім'ї" означає осіб, які визначені або визнані такими чи визначені як члени родини (домочадці) установою, відповідальною за виплату допомоги, або у випадках, зазначених у статті 21(1) (a) і (c) та статті 24 (б), визначених законодавством Договірної Сторони, на території якої вони проживають; проте, коли це законодавство стосується тільки осіб, що проживають з відповідною особою як члени сім'ї або домочадці, вважається, що цю умову задоволено, якщо такі особи переважно утримуються відповідною особою;

r) термін "спадкоємці" означає осіб, визначених або визнаних такими законодавством, що гарантує допомогу; однак якщо це законодавство вважає спадкоємцями тільки осіб, що проживали з померлою особою, вважається, що таку умову задоволено, якщо відповідні особи переважно утримувалися померлою особою;

s) термін "періоди страхування" означає періоди внесків, зайнятості, професійної діяльності або проживання, які визначено або визнано періодами страхування законодавством, за яким вони були завершені, а також будь-які інші періоди, які вважаються згідно з цим законодавством еквівалентними періодам страхування;

t) терміни "періоди зайнятості" та "періоди професійної діяльності" означають періоди, визначені або визнані такими законодавством, за яким вони були завершені, а також будь-які інші періоди, які вважаються за цим законодавством еквівалентними періодам зайнятості або професійної діяльності;

u) термін "періоди проживання" означає періоди проживання, визначені або визнані такими законодавством, за яким вони були завершені;

v) терміни "допомога" та "пенсія" означають усі види допомоги або пенсії, включаючи всі їх компоненти, що надаються з державних фондів, та всі підвищення, перерахунки допомоги або додаткову допомогу, якщо інше не передбачено цією Конвенцією, а також будь-яку допомогу для підтримки або поліпшення працездатності, таку як одноразові суми допомоги, що сплачуються замість пенсії, а також будь-які виплати, здійснені шляхом компенсації внесків;

w) термін "допомога багатодітним сім'ям" означає періодичну грошову допомогу, яка надається відповідно до кількості та віку дітей; вислів "допомога сім'ї" означає будь-яку допомогу, що надається в натуральній або грошовій формі з метою компенсації витрат на підтримку сім'ї, крім спеціальної допомоги при народженні дитини, що виключена з Додатка II; кожна відповідна Договірна Сторона повідомляє відповідно до положень статті 81(1) про будь-які зміни, що мають бути внесені до Додатка II стосовно будь-якої спеціальної допомоги на материнство, передбаченої її законодавством;

х) термін "допомога у разі смерті" означає будь-яку одноразову грошову допомогу в разі смерті, іншу, ніж грошова одноразова допомога, зазначена у підпункті (v) цієї статті;

у) термін "фінансований за рахунок внесків" застосовується щодо допомоги, надання якої залежить або від прямої фінансової участі захищених осіб чи їх роботодавців, або від кваліфікаційного строку професійної діяльності, а також щодо законодавства та схем, що забезпечують таку допомогу; допомога, надання якої не залежить від прямої фінансової участі захищених осіб чи їх роботодавців, або від кваліфікаційного строку професійної діяльності, а також щодо законодавства та схем, за якими виключно надається допомога, вважаються "фінансованими не за рахунок внесків";

z) термін "пенсії, що сплачуються відповідно до перехідних заходів" означає пенсії, надані особам, за віком старшим за вказаний вік на дату набуття чинності законодавством, що застосовується, або допомогу, надану тимчасово у зв'язку з інцидентами, що трапилися, або періодами, що закінчилися поза дійсними кордонами території Договірної Сторони.

Стаття 2

1. Ця Конвенція застосовується щодо всього законодавства, яке регулює такі сфери соціального забезпечення:

- a) допомога у зв'язку з хворобою та материнством;
- b) допомога по інвалідності;
- c) пенсія за віком;
- d) допомога у разі втрати годувальника;
- e) допомога у разі виробничих травм та професійних захворювань;
- f) допомога у разі смерті;
- g) допомога по безробіттю;
- h) допомога сім'ям.

2. Ця Конвенція застосовується щодо всіх загальних схем соціального забезпечення та спеціальних схем, що фінансуються за рахунок внесків або без них, включаючи схеми обов'язків роботодавців щодо допомоги, зазначеної у попередньому пункті. Двосторонні чи багатосторонні договори між двома чи більше Договірними Сторонами визначають, наскільки це можливо, умови, за якими ця Конвенція застосовується щодо схем, створених за допомогою колективних договорів, які є обов'язковими за рішенням державних органів.

3. Якщо схеми стосуються моряків, положення розділу III цієї Конвенції застосовуються без шкоди для законодавства будь-якої Договірної Сторони, яке охоплює обов'язки судовласників, які вважаються роботодавцями, з метою застосування цієї Конвенції.

4. Ця Конвенція не застосовується щодо схем соціальної або медичної допомоги, щодо схем допомоги жертвам війни чи її наслідків або щодо спеціальних схем для державних службовців або осіб, які до них прирівнюються.

5. Ця Конвенція не застосовується щодо законодавства, призначеного для набрання чинності договору із соціального забезпечення, укладеного між Договірною Стороною та однією чи більше іншими державами.

Стаття 3

1. Додаток II визначає стосовно кожної Договірної Сторони законодавство та схеми, зазначені у статті 2 (1) і (2).

2. Кожна Договірна Сторона відповідно до положень статті 81 (1) повідомляє про будь-які зміни до Додатка II, що вносяться в результаті прийняття нового законодавчого акта. Таке повідомлення здійснюється протягом трьох місяців з дати оприлюднення такого законодавчого акта або на дату ратифікації, якщо законодавчий акт оприлюднено до дати ратифікації цієї Конвенції.

Стаття 4

1. Положення цієї Конвенції застосовуються щодо:

a) осіб, на яких поширюється або поширювалося законодавство однієї або більше Договірних Сторін і які є громадянами Договірної Сторони або біженцями чи особами без громадянства, що проживають на території Договірної Сторони, а також щодо членів їхніх сімей та їхніх спадкоємців;

b) спадкоємців осіб, на яких поширюється законодавство однієї чи більше Договірних Сторін, незважаючи на громадянство таких осіб, якщо ці спадкоємці є громадянами Договірної Сторони або біженцями, або особами без громадянства, що проживають на території Договірної Сторони;

c) без шкоди для пункту 4 статті 2 щодо державних службовців та осіб, які до них прирівнюються відповідно до законодавства зацікавленої Договірної Сторони, оскільки на них поширюється дія законодавства тієї Договірної Сторони, щодо якої застосовується ця Конвенція.

2. Незважаючи на положення підпункту (c) попереднього пункту, категорії осіб - інших, ніж члени персоналу дипломатичних місій або консульських представництв та осіб, найнятих на приватну службу керівниками таких місій чи представництв, стосовно яких Віденська конвенція про дипломатичні зносини та Віденська конвенція про консульські зносини передбачають звільнення від положень щодо соціального забезпечення, що є чинними у приймаючій державі, не підпадають під дію положень цієї Конвенції.

Стаття 5

1. Відповідно до положень статті 6 ця Конвенція заміняє стосовно осіб, щодо яких застосовується, будь-які договори із соціального забезпечення, які зобов'язують:

a) тільки дві чи більше Договірних Сторін; або

b) принаймні дві Договірні Сторони та одну чи більше держав стосовно випадків, які вимагають бездіяльності з боку установ однієї з цих держав.

2. Однак, якщо застосування певних положень цієї Конвенції регулюється двосторонніми чи багатосторонніми угодами, положення договорів, зазначених у підпунктах (a) і (b) попереднього пункту, продовжують застосовуватися до набрання чинності такими договорами.

Стаття 6

1. Положення цієї Конвенції не стосуються зобов'язань, взятих у рамках будь-якої конвенції, прийнятої Міжнародною конференцією праці.

2. Ця Конвенція не стосується ані положень про соціальне забезпечення в Договорі від 25 травня 1957 року про заснування Європейського Економічного Співтовариства, ані відповідних договорів, передбачених цим Договором, ані заходів, вжитих на застосування цих положень.

3. Незважаючи на положення статті 5 (1), дві або більше Договірних Сторін можуть залишати чинними через взаємний договір та щодо одна одної положення договорів із соціального захисту, за якими вони беруть на себе зобов'язання, зазначаючи їх у Додатку III або у випадку положень щодо застосування цих угод, зазначаючи їх у додатку до Додаткової угоди про застосування цієї Конвенції.

4. Однак ця Конвенція застосовується щодо всіх випадків, що вимагають дій з боку установи Договірної Сторони, іншої, ніж ті, що мають зобов'язання відповідно до положень, зазначених у пункті 2 або 3 цієї статті, а також у випадку осіб, які мають право отримувати допомогу згідно з цією Конвенцією та не підпадають під застосування вищезгаданих положень.

5. Дві або більше Договірних Сторін, які зобов'язанні положеннями, визначеними у Додатку III, можуть через взаємні договори та щодо одна одної вносити відповідні зміни до цього Додатка, повідомляючи про це відповідно до положень статті 81 (1).

Стаття 7

1. Дві або більше Договірних Сторін можуть, якщо потрібно, укласти одна з одною договори з соціального забезпечення, засновані на принципах цієї Конвенції.

2. Кожна Договірна Сторона повідомляє згідно з положеннями статті 81 (1) про будь-який договір, який вона укладає на основі попереднього пункту, а також про будь-які подальші зміни або денонсацію такого договору. Таке повідомлення надається протягом трьох місяців з дати набрання чинності цим договором або внесення змін до нього, чи з дати денонсації.

Стаття 8

1. Якщо інше не зазначається у цій Конвенції, особи, які постійно проживають на території Договірної Сторони і щодо яких застосовується Конвенція, мають ті самі права та обов'язки в рамках законодавства кожної Договірної Сторони, що й громадяни такої Сторони.

2. Однак право на допомогу з фонду, що фінансується не за рахунок внесків, сума яких не залежить від тривалості періоду постійного проживання, для бенефіціарія, що проживав на території відповідної Договірної Сторони, або у випадку допомоги у разі втрати годувальника для померлої особи, яка проживала там протягом періоду, що не можна встановити, може зумовлюватися:

а) не більше ніж шістьма місяцями, які безпосередньо передують поданню заяви, - для допомоги породіллі та допомоги по безробіттю;

б) не більше ніж п'ятьма послідовними роками, які безпосередньо передують поданню заяви, - для допомоги по інвалідності, або які передують смерті - у випадку допомоги у разі втрати годувальника;

с) не більше ніж десятьма роками між шістнадцятирічним віком та пенсійним віком, з яких може вимагатися, щоб п'ять років безпосередньо передували поданню заяви, - для пенсії за віком.

3. Якщо особа не виконує умови, встановлені у підпункті (b) або (c) попереднього пункту, але підлягає - або у випадку пенсії у разі втрати годувальника, якщо померла особа підлягала, - дії законодавства відповідної Договірної Сторони принаймні строком один рік, то така особа або спадкоємці померлої особи мають без шкоди для положень статті 27 право отримувати пенсію, нараховану на основі повної пенсії, у сумі, що її не перевищує:

а) у разі допомоги по інвалідності або у випадку смерті - пропорційно співвідношенню кількості років постійного проживання відповідної особи або померлої особи в рамках зазначеного законодавства між датою, на яку вона досягла шістнадцятирічного віку, та датою її непрацездатності, викликані інвалідністю або смертю, до двох третин кількості років, що розділяють ці дві дати, не враховуючи будь-які роки після пенсійного віку;

б) у разі пенсії за віком - пропорційно співвідношенню кількості років постійного проживання відповідної особи відповідно до зазначеного законодавства між датою досягнення цією особою шістнадцятирічного віку та пенсійного віку до тридцяти років.

4. Додаток IV визначає для кожної відповідної Договірної Сторони види допомоги, які надаються за її законодавством, щодо якого застосовуються положення пункту 2 або 3 цієї статті.

5. Кожна Договірна Сторона повідомляє відповідно до положень статті 81 (1) про внесення будь-яких змін до Додатка IV. Якщо такі зміни впливають з прийняття нових законодавчих актів, таке повідомлення надається протягом трьох місяців з дати оприлюднення цих законодавчих актів або у разі оприлюднення законодавчих актів до дати ратифікації цієї Конвенції - на дату ратифікації.

6. Положення пункту 1 цієї статті не впливають на законодавство будь-якої Договірної Сторони, оскільки це стосується участі в адмініструванні сфери соціального забезпечення або членства у судових органах з питань соціального забезпечення.

7. Можуть бути вжиті спеціальні заходи стосовно участі у добровільному або необов'язковому безперервному страхуванні осіб, які постійно не проживають на території відповідної Договірної Сторони або мають право на отримання допомоги відповідно до перехідних заходів, визначених у Додатку VII.

Стаття 9

1. Допомога, зазначена у положеннях договорів з соціального забезпечення, що залишаються чинними на підставі статті 6 (3), та положеннях договорів з соціального забезпечення, укладених на підставі статті 7 (1), може бути поширена на громадян кожної Договірної Сторони через договір між Сторонами, який їх зобов'язує.

2. Додаток V визначає положення договорів з соціального забезпечення, які залишаються чинними на підставі статті 6 (3) і застосування яких буде поширено відповідно до пункту 1 цієї статті на громадян кожної Договірної Сторони.

3. Відповідні Договірні Сторони згідно з положеннями статті 81 (1) повідомляють про положення договорів з соціального забезпечення укладених ними на підставі статті 7 (1), застосування яких поширено відповідно до пункту 1 цієї статті на громадян кожної Договірної Сторони. Положення зазначених договорів вказуються у Додатку V.

4. Дві чи більше Договірних Сторін, які пов'язані положеннями, визначеними у Додатку V, можуть через взаємний договір внести відповідні зміни до цього Додатка шляхом повідомлення про це згідно з положеннями статті 81 (1).

Стаття 10

1. Якщо законодавство Договірної Сторони передбачає добровільне або необов'язкове безперервне страхування після закінчення страхового періоду, установа, яка застосовує таке законодавство, має з цією метою для підрахування періодів враховувати за необхідності періоди страхування, здійсненого за законодавством будь-якої Договірної Сторони, і, за доцільності, завершені періоди постійного проживання після шістнадцятирічного віку в рамках схеми фінансування не за рахунок внесків будь-якої іншої Договірної Сторони, начебто ці періоди страхування були завершені за законодавством першої Сторони.

Стаття 11

1. Якщо інше не визначено у цій Конвенції, ані грошова допомога по інвалідності, пенсія за віком або грошова допомога у разі втрати годувальника, допомога у зв'язку з виробничими травмами або професійними захворюваннями, ані допомога у разі смерті, що сплачується відповідно до законодавства однієї або більше Договірних Сторін, не підлягають зменшенню, зміні, зупиненню, приховуванню або позбавленню на підставі того, що бенефіціарій є особою, яка проживає на території Договірної Сторони іншої, ніж та, де розташована установа, яка має здійснювати виплату.

2. Однак, незважаючи на положення статті 8 (1) і (2), допомога (пенсія) по інвалідності, за віком або допомога у разі втрати годувальника, визначені у Додатку IV, розраховуються відповідно до положень статті 8 (3) (а) або (b) залежно від обставин, якщо бенефіціарій є особою, яка проживає на території Договірної Сторони іншої, ніж та, де розташована установа, що має здійснювати виплату.

3. Положення пунктів 1 та 2 цієї статті не застосовуються щодо наступних видів допомоги, оскільки вони визначені у Додатку VI:

а) спеціальна допомога, що фінансується не за рахунок внесків і надається інвалідам, які не в змозі заробляти на життя;

б) спеціальна допомога, що фінансується не за рахунок внесків і надається особам, які не мають права на стандартну допомогу;

с) допомога, надана за перехідними заходами;

д) спеціальна допомога, надана як підтримка або в разі потреби.

4. Кожна Договірна Сторона, якої це стосується, повідомляє відповідно до положень статті 81 (1) про внесення будь-яких змін до Додатка VI. Якщо такі зміни впливають з прийняття нових законодавчих актів, подібне повідомлення надається протягом трьох місяців з дати оприлюднення цих законодавчих актів або в разі оприлюднення законодавчих актів до дати ратифікації цієї Конвенції - на дату її ратифікації.

5. Якщо законодавство Договірної Сторони зумовлює відшкодування внесків після припинення відповідною особою її обов'язкового страхування, така умова не вважається виконаною доти, доки ця особа підлягає обов'язковому страхуванню за законодавством будь-якої іншої Договірної Сторони.

6. Договірна Сторона визначає через двосторонні або багатосторонні угоди умови виплати допомоги, про яку йдеться у пункті 1 цієї статті, особам, які мають права за цією Конвенцією та постійно проживають на території держави, що не є Договірною Стороною.

Стаття 12

Норми, що регулюють зміни розміру суми допомоги, встановленої законодавством Договірної Сторони, застосовуються щодо допомоги, яка сплачується за таким законодавством відповідно до положень цієї Конвенції.

Стаття 13

1. Крім пенсії (допомоги) по інвалідності, за віком, у разі втрати годувальника або в результаті професійного захворювання, яка сплачується установами двох чи більше Договірних Сторін відповідно до положень статті 29 або 47, ця Конвенція не надає або не зберігає право на декілька допомог одного виду або на кілька допомог, які стосуються того самого періоду обов'язкового страхування.

2. Положення законодавства Договірної Сторони щодо зменшення, зупинення чи скасування допомоги, якщо існує дублювання з іншою допомогою чи іншими надходженнями або через професійну діяльність, застосовуються тільки щодо бенефіціарія стосовно допомоги, отриманої за законодавством іншої Договірної Сторони, або стосовно отриманого прибутку або професійної діяльності на території іншої Договірної Сторони. Це правило, однак, не застосовується щодо допомоги (пенсії) подібного виду, яка сплачується по інвалідності, за віком, у разі втрати годувальника або через професійне захворювання установами двох або більше Договірних Сторін відповідно до положень статті 29 або 47 (b).

Розділ II - Положення, які визначають законодавство, що застосовується

Стаття 14

Стосовно осіб, які належать до сфери дії цієї Конвенції, законодавство, що застосовується, визначається відповідно до наступних положень:

a) працюючі за наймом особи, які працюють на території Договірної Сторони, підлягають дії законодавства цієї Сторони, навіть якщо постійно проживають на території іншої Договірної Сторони або якщо їх підприємство-роботодавець має основне місце підприємницької діяльності або їх роботодавець має місце постійного проживання на території іншої Договірної Сторони;

b) працівники, які працюють на борту корабля, що плаває під прапором Договірної Сторони, підлягають дії законодавства такої Сторони;

c) працюючі не за наймом особи, які здійснюють свою діяльність на території Договірної Сторони, підлягають дії законодавства цієї Сторони, навіть якщо проживають на території іншої Договірної Сторони;

d) державні службовці або особи, які до них прирівнюються, підлягають дії законодавства Договірної Сторони, в адміністрації якої працюють.

Стаття 15

1. Правило, встановлене у статті 14 (a), застосовується за умови наступних винятків або змін:

a) i) працюючі за наймом особи, прийняті на роботу на території Договірної Сторони підприємством, що є їх постійним роботодавцем, і направлені таким підприємством виконувати роботу на території іншої Договірної Сторони, залишаються під дію законодавства першої Сторони за умови, що очікувана тривалість роботи не перевищуватиме дванадцяти місяців і їх направили не з метою заміни інших працівників, які завершили цей період роботи за кордоном;

ii) якщо продовжується виконання роботи через непередбачувані обставини на строк, довший за первинно спланований і більший за дванадцять місяців, законодавство першої Договірної Сторони застосовується, доки роботу не буде виконано, за умови погодження компетентними органами другої Договірної Сторони або органом, призначеним нею;

b) i) працюючі за наймом особи, які здійснюють роботу з міжнародного перевезення на території двох чи більше Договірних Сторін як персонал, який переїжджає у справах підприємства, що має основне місце здійснення своєї підприємницької діяльності на території Договірної Сторони, та які від імені інших або за свій рахунок перевозять пасажирів або товари залізницею, повітряним транспортом чи внутрішніми водними шляхами, підлягають дії законодавства останньої Сторони;

ii) однак, якщо вони найняті на роботу філією або постійним представництвом, які це підприємство має на території Договірної Сторони іншої, ніж Сторона, на території якої підприємство має основне місце підприємницької діяльності, вони підлягають дії законодавства Договірної Сторони, на території якої розташована така філія або постійне представництво;

iii) якщо вони найняті на роботу взагалі або переважним чином на території Договірної Сторони, де постійно проживають, вони підлягають дії законодавства такої Сторони, навіть якщо підприємство, яке прийняло їх на роботу, не має ані основного місця підприємницької діяльності, ані філії або постійного представництва на цій території;

c) i) працюючі за наймом особи, які звичайно здійснюють свою професійну діяльність на території однієї чи більше Договірних Сторін, інші, ніж ті, що здійснюють міжнародні перевезення, підлягають дії законодавства Договірної Сторони, на території якої проживають, якщо їх професійна діяльність здійснюється частково на цій території або вони найняті на роботу кількома підприємствами чи кількома роботодавцями, які мають основне місце підприємницької діяльності або місце проживання на території інших Договірних Сторін;

ii) в інших випадках вони підлягають дії законодавства Договірної Сторони, на території якої підприємство, що їх найняло, має основне місце підприємницької діяльності або постійно проживає їх роботодавець;

d) працюючі за наймом особи, найняті на роботу на території Договірної Сторони підприємством, що має основне місце підприємницької діяльності на території іншої Договірної Сторони і розташоване з обох боків спільного кордону відповідних Договірних Сторін, підлягають дії законодавства Договірної Сторони, на території якої підприємство має основне місце підприємницької діяльності.

2. Правило, встановлене у статті 14 (b), застосовується щодо наступних винятків:

a) працюючі за наймом особи, які працюють у постійного роботодавця або на території Договірної Сторони, або на борту корабля, що плаває під прапором Договірної Сторони, а також які були направлені підприємством виконувати роботу на борту корабля, який плаває під прапором іншої Договірної Сторони, підлягають дії законодавства першої Сторони за умови дотримання положень, викладених у пункті 1 (a) цієї статті;

b) працівники, які звичайно здійснюють свою професійну діяльність у територіальних водах або порту Договірної Сторони на борту корабля, що плаває під прапором іншої Договірної Сторони, але які не є членами команди корабля, підлягають дії законодавства першої Договірної Сторони; а також

c) працюючі за наймом особи, які працюють на борту корабля, що плаває під прапором Договірної Сторони, та які отримують за цю роботу платню від підприємства, яке має основне місце здійснення підприємницької діяльності, або від особи, яка постійно проживає на території іншої Договірної Сторони, підлягають дії законодавства останньої Сторони, якщо проживають на її території; підприємство або особа, яка виплачує винагороду, вважається роботодавцем з метою застосування вказаного законодавства.

3. Правило, зазначене у статті 14 (c), застосовується щодо наступних винятків або змін:

a) працюючі не за наймом особи, які проживають на території однієї Договірної Сторони, але здійснюють свою професійну діяльність на території іншої Договірної Сторони, підлягають дії законодавства першої Сторони:

i) якщо друга Сторона не має законодавства, що до них застосовується; або

ii) якщо згідно з законодавством двох відповідних Сторін працюючі не за наймом особи підлягають дії такого законодавства лише тому, що постійно проживають на території таких Сторін;

b) працюючі не за наймом особи, які звичайно здійснюють свою професійну діяльність на території двох або більше Договірних Сторін, підлягають дії законодавства Договірної Сторони, на території якої постійно проживають, якщо працюють частково на її території або відповідно до такого законодавства підлягають його дії лише тому, що постійно проживають на території такої Сторони;

c) якщо працюючі не за наймом особи, про яких йдеться у попередньому підпункті, не здійснюють частку своєї професійної діяльності на території Договірної Сторони, де постійно проживають, або якщо відповідно до законодавства цієї Сторони вони не підлягають дії цього законодавства тільки тому, що постійно проживають там, або якщо така Сторона не має законодавства, що застосовується щодо них, вони підлягають дії законодавства, спільно узгодженого відповідними Договірними Сторонами або їх компетентними органами.

4. Якщо відповідно до положень попереднього пункту цієї статті працівник підлягає дії законодавства Договірної Сторони, на території якої він не працює, таке законодавство застосовується щодо нього, начебто він працював на території такої Сторони.

Стаття 16

1. Положення статей 14 та 15 не застосовуються щодо добровільного або обов'язкового безперервного страхування.

2. Якщо застосування законодавства двох чи більше Договірних Сторін призведе до приєднання до обов'язкової схеми страхування та водночас дозволить членство в одній чи більше схемах обов'язкового страхування або обов'язкового безперервного страхування, відповідна особа підпадає тільки під схему обов'язкового страхування. Однак щодо пенсій (допомоги) по інвалідності, за віком та у разі смерті ця Конвенція не впливає на положення законодавства будь-якої Договірної Сторони, що дозволяє одночасне приєднання до схеми добровільного чи обов'язкового безперервного страхування і до схеми обов'язкового страхування.

3. Якщо застосування законодавства двох чи більше Договірних Сторін призведе до можливості стати членом двох чи більше схем добровільного страхування або обов'язкового безперервного страхування, особу, якої це стосується, включають лише до схеми обов'язкового страхування або обов'язкового безперервного страхування Договірної Сторони, на території якої вона проживає, або якщо особа постійно не проживає на території однієї з цих Договірних Сторін, до схеми страхування тієї Договірної Сторони, законодавству якої вона віддасть перевагу.

Стаття 17

1. Положення статті 14 (а) застосовується щодо співробітників штату дипломатичних місій чи консульських представництв, а також щодо осіб, найнятих на приватну службу керівництвом таких місій чи консульств.

2. Однак працівники, зазначені у попередньому пункті, які є громадянами Договірної Сторони, що є державою, яка їх направила, можуть обрати для застосування законодавство цієї Сторони. Таке право вибору може бути використано лише одноразово протягом трьох місяців після набрання чинності цією Конвенцією або на дату, коли особа, якої це стосується, була зарахована до штату дипломатичної місії чи консульського представництва або найнята на приватну службу керівництвом таких місій чи консульств залежно від обставин. Такий вибір набирає чинності на дату його здійснення.

Стаття 18

1. Компетентні органи двох чи більше Договірних Сторін можуть за згодою зробити винятки щодо положень статей 14 - 17 в інтересах відповідних осіб.

2. Застосування положень попереднього пункту в разі необхідності здійснюється за запитом відповідних працівників і, за доцільності, - їх роботодавцями. Більше того, таке застосування підлягає прийняттю рішення, яким компетентний орган Договірної Сторони, законодавство якої застосовується, підтверджує, що ці працівники більше не підлягають дії вищевказаного законодавства і надалі будуть підлягати дії законодавства іншої Договірної Сторони.

Розділ III - Спеціальні положення, що регулюють різні види допомоги

Глава 1 - Захворювання та материнство

Стаття 19

1. Якщо законодавство Договірної Сторони зумовлює набуття, збереження або відновлення права на допомогу після закінчення періодів страхування, компетентний орган цієї Сторони з метою підсумовування періодів враховує страхові періоди, завершені відповідно до законодавства будь-якої Договірної Сторони, а також, за доцільності, періоди постійного проживання після шістнадцятирічного віку згідно з схемами, що фінансуються не за рахунок внесків, будь-якої іншої Договірної Сторони, начебто ці страхові періоди були завершені відповідно до законодавства першої Сторони.

2. Якщо законодавство Договірної Сторони зумовлює доступ до обов'язкового страхування після завершення страхових періодів, страхові періоди, завершені за законодавством будь-якої іншої Договірної Сторони, і, за доцільності, повні періоди проживання після шістнадцятирічного віку відповідно до схеми, що фінансується не за рахунок внесків, будь-якої іншої Договірної Сторони з метою підсумовування всіх періодів враховують таким чином, начебто вони були періодами страхування, закінченого за законодавством першої Сторони.

Стаття 20

1. Особи, що проживають на території Договірної Сторони, іншої ніж відповідна держава, які відповідають умовам на набуття прав, встановлених законодавством останньої держави, зважаючи, за доцільності, на положення статті 19, одержують на території Договірної Сторони, де проживають:

а) допомогу в натуральній формі, що надається за рахунок компетентної установи установою за місцем постійного проживання відповідно до положень законодавства, що застосовується останньою установою, начебто ці особи перебували під її юрисдикцією;

б) грошову допомогу, що сплачується компетентною установою відповідно до положень законодавства, що нею застосовується, начебто ці особи проживали на території відповідної держави. Однак за угодою між компетентною установою й установою місця постійного проживання грошова допомога також може сплачуватись останньою установою від імені компетентної установи.

2. Положення попереднього пункту застосовуються *mutatis mutandis* щодо допомоги, яка надається у натуральній формі членам сім'ї, що проживають на території Договірної Сторони іншої, ніж відповідна держава.

3. Транскордонним працівникам також може сплачуватись допомога компетентною установою на території відповідної держави згідно з положеннями законодавства цієї держави, начебто вони проживають на її території. Однак членам їхніх сімей надається право на допомогу в натуральній формі на таких самих умовах, тільки якщо є угода про це між компетентними органами відповідних Договірних Сторін, або, за її відсутності, якщо є попередній дозвіл компетентної установи, за винятком надзвичайних обставин.

4. Особам, щодо яких застосовується ця стаття, крім транскордонних працівників або членів їхніх сімей, що тимчасово проживають на території відповідної держави, надається право на допомогу відповідно до положень законодавства цієї держави, начебто вони проживають на її території, навіть якщо вони вже одержували допомогу у зв'язку з цією хворобою або материнством до переїзду до місця тимчасового проживання.

5. Особам, щодо яких застосовується ця стаття, які переїжджають на проживання на територію відповідної держави, надається право на допомогу відповідно до положень законодавства цієї держави, навіть якщо вони вже одержували допомогу у зв'язку з цією хворобою або материнством до зміни місця проживання.

Стаття 21

1. Особи, які відповідають умовам набуття права на допомогу за законодавством відповідної держави, зважаючи, за доцільності, на положення статті 19, а також:

а) стан яких вимагає негайної сплати допомоги протягом їх тимчасового проживання на території Договірної Сторони іншої, ніж відповідна держава; або

б) які отримали право на допомогу, що сплачується компетентною установою, та яким дозволено цією установою повернутися на територію Договірної Сторони іншої, ніж відповідна держава, де вони постійно проживають, або переїхати на постійне проживання на територію Договірної Сторони іншої, ніж відповідна держава; або

с) яким дозволено компетентною установою переїхати на територію Договірної Сторони іншої, ніж відповідна держава, для отримання лікування, якого потребує їх стан здоров'я,

одержують:

i) допомогу, що сплачується в натуральній формі за рахунок компетентної установи установою за місцем їх постійного або тимчасового проживання відповідно до положень законодавства, що застосовується останньою установою, начебто ці особи підпадали під її юрисдикцію, за період, що не перевищує будь-який період, встановлений законодавством відповідної держави;

ii) грошову допомогу, що сплачується компетентною установою відповідно до положень законодавства, що нею застосовується, начебто ці особи проживають на території відповідної держави. Проте за угодою між компетентною установою та установою за місцем постійного або тимчасового проживання, грошова допомога сплачується від імені компетентної установи останньою установою.

2. а) Дозвіл, зазначений у підпункті (b) попереднього пункту, може бути скасовано, тільки якщо переїзд може зашкодити здоров'ю або курсу медичного лікування відповідної особи;

b) дозвіл, зазначений у підпункті (c) попереднього пункту, не скасовується, якщо необхідне лікування не може бути надано на території Договірної Сторони, де постійно проживає відповідна особа.

3. Положення попередніх пунктів цієї статті застосовуються *mutatis mutandis* щодо членів сім'ї стосовно допомоги, що сплачується в натуральній формі.

Стаття 22

1. Якщо законодавство Договірної Сторони зумовлює надання допомоги у натуральній формі членам сім'ї їхнім особистим страхуванням, положення статей 20 і 21 застосовуються щодо членів сім'ї особи, яка підлягає цьому законодавству, тільки якщо вони особисто підпадають під юрисдикцію тієї ж установи зазначеної Сторони, що й та особа, або під юрисдикцію іншої установи зазначеної Сторони, що сплачує відповідну допомогу.

2. Якщо законодавство Договірної Сторони передбачає, що розрахунок грошової допомоги ґрунтується на середньому прибутку, компетентна установа цієї Сторони визначає цей середній прибуток тільки на підставі прибутків, зареєстрованих протягом періодів, завершених відповідно до зазначеного законодавства.

3. Якщо законодавство Договірної Сторони передбачає, що розрахунок грошової допомоги ґрунтується на фіксованому прибутку, то компетентна установа цієї Сторони враховує тільки такі фіксовані прибутки або, за доцільності, середній фіксований прибуток, що відповідає періодам, завершеним відповідно до зазначеного законодавства.

4. Якщо законодавство Договірної Сторони передбачає, що сума грошової допомоги змінюється пропорційно кількості членів сім'ї, компетентна установа цієї Сторони враховує також членів сім'ї, що постійно проживають на території іншої Договірної Сторони, начебто вони постійно проживали на території першої Сторони.

Стаття 23

Безробітним особам, які відповідають умовам щодо набуття права на допомогу в натуральній формі за законодавством Договірної Сторони, яка відповідає за виплату допомоги по безробіттю, зважаючи, за доцільності, на положення статті 19, надається право на допомогу в натуральній формі спільно з членами їхніх сімей, якщо вони постійно проживають на території іншої Договірної Сторони. Ця допомога в натуральній формі сплачується установою за місцем постійного проживання відповідно до положень законодавства, що застосовується цією установою, начебто відповідні особи мали право на допомогу на підставі цього законодавства, але кошти забезпечуються компетентною установою першої Сторони.

Стаття 24

1. Якщо особа, що отримує пенсію за законодавством двох або більше Договірних Сторін, має право на допомогу, що виплачується в натуральній формі за законодавством Договірної Сторони, на території якої вона постійно проживає, зважаючи, за доцільності, на положення статті 19, така допомога сплачується їй та членам її сім'ї установою за місцем її постійного проживання за рахунок її коштів, начебто вона (особа) була пенсіонером за законодавством тільки останньої Сторони.

2. Якщо особа, що отримує пенсію за законодавством Договірної Сторони або пенсії за законодавством двох чи більше Договірних Сторін, не має права на допомогу, що виплачується в натуральній формі за законодавством Договірної Сторони, на території якої вона постійно проживає, ця особа все одно має право на таку допомогу для себе і членів своєї сім'ї, якщо має право на неї за законодавством колишньої Сторони або однієї з колишніх Сторін, зважаючи, за доцільності, на положення статті 19, або якщо вона мала б право на допомогу, якби вона постійно проживала на території однієї з цих Сторін. Допомога у натуральній формі сплачується установою за місцем постійного проживання відповідно до застосовуваного нею законодавства, начебто пенсіонер мав право на зазначену допомогу за цим законодавством, але кошти надаються установою за визначеними правилами, викладеними у наступному пункті.

3. У випадках, про які йдеться у попередньому пункті, установа, яка забезпечує фінансування коштів для допомоги, що надається у натуральній формі, визначається відповідно до наступних правил:

а) якщо пенсіонер має право на зазначену допомогу за законодавством тільки однієї Договірної Сторони, кошти фінансуються компетентною установою цієї Сторони;

б) якщо пенсіонер має право на зазначену допомогу за законодавством двох чи більше Договірних Сторін, кошти фінансуються компетентною установою тієї Договірної Сторони, за законодавством якої пенсіонер завершив найдовший період страхування або постійного проживання; якщо на підставі цієї норми дві чи більше установи несуть обов'язок щодо фінансування допомоги, кошти надаються установою тієї Договірної Сторони, яка за своїм законодавством останньою визнала право цього пенсіонера на допомогу.

4. Якщо члени сім'ї пенсіонера, який отримує пенсію за законодавством Договірної Сторони або пенсії за законодавствами двох чи більше Договірних Сторін, постійно проживають на території Договірної Сторони, іншої, ніж та, де постійно проживає сам пенсіонер, вони отримують допомогу, що надається в натуральній формі, начебто пенсіонер постійно проживав на тій самій території, за умови, що він має право на таку допомогу за законодавством Договірної Сторони. Допомога, що надається в натуральній формі, забезпечується установою за місцем постійного проживання членів його сім'ї відповідно до положень законодавства, яке нею застосовується, начебто вони мали право на таку допомогу за цим законодавством, але кошти на сплату допомоги забезпечуються установою за місцем постійного проживання пенсіонера.

5. Члени сім'ї пенсіонера, щодо яких застосовується попередній пункт, які переїхали на місце постійного проживання на території Договірної Сторони, де проживає пенсіонер, мають право на допомогу відповідно до законодавства такої Сторони, навіть якщо вони вже отримали допомогу в зв'язку з тим самим захворюванням або материнством до зміни місця їх постійного проживання.

6. Особа, яка отримує пенсію за законодавством Договірної Сторони або пенсії за законодавством двох або більше Договірних Сторін та має право на допомогу, що виплачується в натуральній формі за законодавством однієї з цих Сторон, разом з членами своєї сім'ї отримує право на таку допомогу:

а) протягом тимчасового проживання на території Договірної Сторони, іншої, ніж та, де вони постійно проживали, якщо стан їх здоров'я вимагає негайного надання допомоги;

б) якщо установа місця їх постійного проживання дозволила їм переїхати на територію Договірної Сторони іншої, ніж та, де вони постійно проживали, для отримання необхідного за станом їх здоров'я лікування.

7. У випадках, визначених у попередніх пунктах, допомога, що надається в натуральній формі, забезпечується установою за місцем їх тимчасового проживання відповідно до положень законодавства, яке вона застосовує, начебто ці особи мали право на таку допомогу за законодавством, але кошти на сплату допомоги фінансуються установою за місцем постійного проживання пенсіонера.

8. Якщо законодавство Договірної Сторони передбачає внески, які будуть відраховуватися з пенсії, яка виплачується з метою набуття права на допомогу в натуральній формі, установа Сторони, яка виплачує пенсію, уповноважується здійснювати такі відрахування, якщо кошти на допомогу фінансуються установою такої Сторони на підставі цієї статті.

Стаття 25

1. Якщо законодавство, що застосовується установою за місцем постійного проживання, передбачає дві або більше схеми страхування у зв'язку з захворюванням та материнством, правила, які будуть застосовуватися щодо надання допомоги в натуральній формі, у випадках, викладених у пунктах 1 і 2 статті 20, пунктах 1 і 3 статті 21, статті 23 і пунктах 2, 4 і 6 статті 24, є такими, що й для загальної схеми або, за її відсутності, схеми для працівників промислової сфери.

2. Якщо за законодавством Договірної Сторони надається допомога залежно від походження захворювання, така умова не застосовується щодо осіб, яких стосуються положення цієї Конвенції, незалежно від території Договірної Сторони, де вони проживають.

3. Якщо законодавство Договірної Сторони встановлює максимальний період для надання допомоги, установа, яка застосовує таке законодавство, може, за доцільності, врахувати будь-який період, протягом якого допомога вже надавалась установою іншої Договірної Сторони за той самий випадок захворювання або материнства.

Стаття 26

1. Застосування положень статей 20, 21, 23 і 24 двома чи більше Договірними Сторонами регулюється шляхом укладання між ними двосторонніх і багатосторонніх угод, які також можуть містити відповідні спеціальні заходи.

2. В угодах, визначених у попередньому пункті, зазначаються такі питання:

а) категорії осіб, щодо яких застосовуються положення статей 20, 21, 23 і 24;

б) період, протягом якого допомога в натуральній формі може бути надана установою однієї Договірної Сторони, та кошти, що фінансуються установою іншої Договірної Сторони;

с) спеціальні умови, що регулюють питання забезпечення протезами, більшою часткою допомоги та іншою допомогою, що надається в натуральній формі;

д) правила щодо уникнення дублювання одного виду допомоги;

е) заходи для відшкодування допомоги, наданої установою однієї Договірної Сторони, та кошти, що фінансуються установою іншої Договірної Сторони.

3. Дві або більше Договірних Сторін можуть погодитися про невідшкодування витрат між установами їхньої юрисдикції.

Глава 2 - Пенсії (допомога) по інвалідності, за віком та у разі смерті

Частина 1 - Загальні положення

Стаття 27

Якщо особа послідовно або альтернативно підлягала дії законодавства двох або більше Договірних Сторін, така особа або її спадкоємці мають право на допомогу відповідно до положень цього розділу, навіть якщо такі особи могли б мати право вимагати надання допомоги за законодавством однієї або більше Договірних Сторін без застосування цих положень.

Стаття 28

1. Якщо законодавство Договірної Сторони зумовлює набуття, збереження або відновлення права на допомогу після завершення періодів страхування, установа, що застосовує таке законодавство, для цього і підрахування періодів враховує періоди страхування, завершені за законодавством будь-якої іншої Договірної Сторони і, за доцільності, періоди постійного проживання, завершені після досягнення шістнадцятирічного віку за схемою страхування, що фінансується не за рахунок внесків, будь-якої Договірної Сторони, начебто вони були періодами страхування, завершеними за законодавством першої Сторони.

2. Якщо законодавство Договірної Сторони зумовлює отримання, збереження або відновлення права на допомогу після завершення періодів постійного проживання, установа, що застосовує таке законодавство, для цього і підрахування періодів враховує періоди страхування, завершені за законодавством будь-якої іншої Договірної Сторони, і, за доцільності, періоди постійного проживання, завершені після досягнення шістнадцятирічного віку за схемою страхування, що фінансується не за рахунок внесків, будь-якої Договірної Сторони, начебто вони були періодами постійного проживання, завершеними відповідно до законодавства першої Сторони.

3. Якщо за законодавством Договірної Сторони особа була включена одночасно до схеми, що фінансується за рахунок внесків, і до схеми, що фінансується не за рахунок внесків, за ті самі непередбачувані обставини відповідна установа будь-якої Договірної Сторони розглядає за застосуванням пунктів 1 або 2 цієї статті найдовший період страхування або постійного проживання, завершений за законодавством першої Сторони.

4. Якщо законодавство Договірної Сторони зумовлює надання певної допомоги після завершення періодів страхування на посаді, що охоплена спеціальною схемою, або на визначеній посаді чи робочому місці, то для надання такої допомоги враховуються лише періоди, завершені за відповідною схемою, або за відсутності такої - за схемою для тієї самої посади або робочого місця, за доцільності, за законодавством іншої Договірної Сторони. Якщо, незважаючи на періоди, завершені таким чином, особа, якої це стосується, не задовольняє умов надання права на вказану допомогу, такі періоди враховуються для надання допомоги за загальною схемою або за відсутності такої, за схемою для працівників, що працюють за наймом, або для службовців, що отримують стабільну заробітну платню.

5. Якщо законодавство Договірної Сторони, яке не надає право на допомогу або її сума залежить від будь-якого певного періоду страхування або зайнятості, але зумовлює надання такої допомоги для відповідної особи або у випадку допомоги у разі втрати годувальника, для померлої особи, яка підлягала дії такого законодавства на час, коли виникли непередбачувані обставини, така умова вважається виконаною, якщо відповідна особа або померла особа, залежно від обставин, на той час підлягали дії законодавства іншої Договірної Сторони.

6. Якщо законодавство Договірної Сторони передбачає, що період виплати пенсії може враховуватися під час набуття, збереження і відновлення права на допомогу, компетентна установа такої Сторони з цією метою враховує будь-який період, протягом якого сплачується пенсія за законодавством будь-якої іншої Договірної Сторони.

Стаття 29

1. Установи кожної Договірної Сторони, законодавство яких поширюється на особу, якої це стосується, визначають відповідно до законодавства, яке застосовують, чи задовольняє така особа умовам щодо надання права на допомогу, зважаючи, за доцільності, на положення статті 28.

2. Якщо відповідна особа задовольняє таким умовам, зазначена установа підраховує теоретичну суму допомоги, яку вимагала, якщо всі періоди страхування і постійного проживання завершені за законодавством відповідної Договірної Сторони і враховані під час визначення надання права відповідно до положень статті 28 завершені виключно за законодавством, яке застосовує ця установа.

3. Проте:

а) у випадку допомоги, сума якої не залежить від тривалості завершених періодів, така сума вважається теоретичною, зазначеною у попередньому пункті;

б) у випадку допомоги, зазначеної у Додатку IV, теоретичну суму, зазначену в попередньому пункті, може бути розраховано на підставі повної допомоги, не перевищуючи її розміри:

i) у випадку інвалідності або смерті - пропорційно співвідношенню загальних періодів страхування і постійного проживання, завершених до виникнення непередбачуваної обставини відповідною особою або померлою особою за законодавством усіх відповідних Договірних Сторін і врахованих відповідно до положень статті 28, до двох третин кількості років, що мали місце між датою, коли відповідна особа або померла особа досягли шістнадцятирічного віку і датою, коли виникла непрацездатність, що призвела до інвалідності або смерті, залежно від обставин, не беручи до уваги будь-які роки після пенсійного віку;

ii) у випадку похилого віку - пропорційно співвідношенню загальних періодів страхування і постійного проживання, завершених відповідною особою за законодавством усіх Сторін і врахованих згідно з положеннями статті 28, до тридцяти років, не беручи до уваги будь-які роки після пенсійного віку.

4. Вищеназвана установа тоді підраховує фактичну суму допомоги, що підлягає виплаті таким особам, на основі теоретичної суми, розрахованої відповідно до положень пункту 2 або 3 цієї статті, і пропорційно співвідношенню періодів страхування або постійного проживання, завершених до виникнення непередбачуваної обставини за законодавством, яке вона застосовує, до загальних періодів страхування або постійного проживання, завершених до виникнення непередбачуваної обставини за законодавством усіх відповідних Договірних Сторін.

5. Якщо законодавство Договірної Сторони передбачає, що сума допомоги або її певних частин повинна бути пропорційною завершеним періодам страхування або місця постійного проживання, компетентна установа такої Сторони може безпосередньо підрахувати таку допомогу або її частину тільки на основі періодів, завершених за законодавством, яке застосовує, незважаючи на умови пунктів 2 - 4 цієї статті.

Стаття 30

1. Для розрахунку теоретичної суми, зазначеної у пункті 2 статті 29:

а) якщо законодавство Договірної Сторони передбачає, що допомога розраховується на основі суми середнього прибутку, середнього внеску, середнього збільшення або на основі співвідношення загального прибутку претендента протягом періодів страхування до середнього загального прибутку всіх застрахованих осіб, крім тих, що навчаються, такі середні показники або співвідношення визначаються компетентною установою такої Сторони лише на основі періодів, завершених за законодавством згаданої Сторони, або загального прибутку, отриманого відповідною особою протягом лише таких періодів;

б) якщо законодавство Договірної Сторони передбачає, що допомога розраховується на основі суми прибутку, внесків або збільшень, то прибуток, внески або збільшення, що будуть враховуватися компетентною установою такої Сторони щодо періодів, завершених за законодавством інших Договірних Сторін, визначаються на основі середнього прибутку, внесків або збільшень, зареєстрованих протягом періодів, завершених за законодавством першої Сторони;

с) якщо законодавство Договірної Сторони передбачає, що допомога розраховується на основі фіксованого доходу або фіксованої суми, доходи або суми, що мають враховуватись компетентною установою такої Сторони щодо періодів, завершених за законодавством інших Договірних Сторін, є еквівалентними фіксованому доходу або фіксованій сумі або, за доцільності, середньому фіксованому доходу або фіксованій сумі, що відповідають періодам, завершеним за законодавством першої Сторони;

d) якщо законодавство Договірної Сторони передбачає, що допомога розраховується щодо певних періодів на основі прибутку, а щодо інших періодів - на основі фіксованого доходу або фіксованої суми, компетентна установа такої Сторони враховує щодо періодів, завершених за законодавством інших Договірних Сторін, дохід або суми, визначені відповідно до умов підпункту (b) або (c) цього пункту; якщо стосовно всіх періодів, завершених за законодавством першої Сторони, допомога підраховується на основі фіксованого доходу або фіксованої суми, то дохід, що буде врахований компетентною установою такої Сторони щодо періодів, завершених за законодавством інших Договірних Сторін, є еквівалентним умовному доходу, що відповідає зазначеному фіксованому доходу або фіксованій сумі.

2. Якщо законодавство Договірної Сторони містить норми, які передбачають переоцінку коефіцієнтів, врахованих для підрахування допомоги, ці норми застосовуються, за доцільності, щодо коефіцієнтів, врахованих компетентною установою цієї Сторони відповідно до положень попереднього пункту щодо періодів, завершених за законодавством інших Договірних Сторін.

3. Якщо законодавство Договірної Сторони передбачає, що сума допомоги змінюється відповідно до кількості членів сім'ї, компетентна установа такої Сторони враховує також членів сім'ї, які постійно проживають на території іншої Договірної Сторони, начебто вони постійно проживали на території першої Сторони.

Стаття 31

1. Незважаючи на положення статті 29, якщо загальна тривалість періодів страхування або постійного проживання, завершених за законодавством Договірної Сторони, становить менше одного року і якщо, враховуючи тільки ці періоди, не існує права на допомогу за цим законодавством, установа зацікавленої Сторони не зобов'язана надавати допомогу за згадані періоди.

2. Періоди, про які йдеться у попередньому пункті, враховуються установою кожної з інших Договірних Сторін, яких це стосується, з метою застосування статті 29, крім пункту 4 цієї статті.

3. Однак, якщо застосування положень пункту 1 цієї статті може звільнити всі відповідні установи від зобов'язання надавати допомогу, допомога надається виключно за законодавством Договірної Сторони, яка останньою визнала такі права й умови якої виконані відповідною особою, зважаючи на положення статті 28, начебто всі періоди, про які йдеться в пункті 1 цієї статті, завершені за законодавством такої Сторони.

Стаття 32

1. Незважаючи на умови статті 29, якщо загальна кількість всіх періодів страхування або постійного проживання, завершених за законодавством Договірної Сторони, становить принаймні один рік, але менше, ніж п'ять років, установа цієї Сторони не зобов'язана надавати пенсію за віком за згадані періоди.

2. Періоди, про які йдеться у попередньому пункті, враховуються з метою застосування статті 29 установою Договірної Сторони, де відповідна особа завершила найдовший період страхування або місця проживання, начебто ці періоди завершені за законодавством цієї Сторони. Якщо відповідно до цієї норми згадані періоди враховувалися більше ніж однією установою, вони в такому випадку враховуються лише установою тієї Договірної Сторони, яка була останньою, дії законодавства якої підлягала ця особа.

3. Установа, зазначена у пункті 1 цієї статті, передає установі, зазначеній у пункті 2, при остаточному розрахунку одноразово виплачувану суму, що дорівнює десятиєм щорічним сумах поетапно виплачуваної допомоги останньою вказаною установою відповідно до положень статті 29 за періоди, завершені за законодавством, яке застосовується першою установою. Компетентні органи зацікавлених Договірних Сторін можуть домовитися про різні заходи щодо виконання своїх зобов'язань стосовно таких періодів.

4. Однак якщо застосування положень пункту 1 цієї статті може звільнити всі відповідні установи від зобов'язання надавати допомогу, то допомога надається згідно з положеннями статті 29.

5. Якщо спільне застосування положень пункту 1 статті 31 і пункту 1 цієї статті може звільнити всі відповідні установи від зобов'язання надавати допомогу, то допомога надається згідно з положеннями статті 29 без шкоди для положень пунктів 1 і 2 статті 31.

6. Застосування положень попередніх пунктів цієї статті у відносинах між двома або більше Договірними Сторонами залежить від укладання двосторонніх або багатосторонніх угод між такими Сторонами і обмежується випадками, за яких відповідні особи підлягали виключно дії законодавства цих Сторін.

Стаття 33

1. Якщо відповідна особа на дану дату не задовольняє умовам, що вимагаються за законодавством усіх зацікавлених Договірних Сторін, зважаючи на положення статті 28, але задовольняє умовам законодавства лише однієї або більшості з них, то застосовуються такі положення:

а) сума допомоги, що підлягає оплаті, розраховується відповідно до положень пунктів 2 - 4 або 5 статті 29, за доцільності, кожною з компетентних установ, які застосовують законодавство, умови якого виконані;

b) проте:

i) якщо відповідна особа задовольняє умовам принаймні двох законодавств, без необхідності включення періодів страхування або постійного проживання, завершених за законодавствами, умови яких не виконані, то такі періоди не враховуються з метою застосування положень пунктів 2 - 4 статті 29;

ii) якщо відповідна особа задовольняє умовам лише одного законодавства без необхідності застосування положень статті 28, то сума допомоги, що підлягає оплаті, розраховується виключно відповідно до положень законодавства, умови якого виконані, враховуючи періоди, завершені лише за цим законодавством.

2. Допомога, надана за одним або більше законодавством у випадку, що охоплюється попереднім пунктом, розраховується *ex officio* відповідно до положень пунктів 2 - 4 або 5 статті 29 згідно з ситуацією, як і коли умови, встановлені іншим законодавством або законодавствами, виконані стосовно цього питання, враховуючи, за необхідності, положення статті 28.

3. Допомога, надана за законодавством двох або більше Договірних Сторін, перераховується відповідно до положень пункту 1 цієї статті на вимогу бенефіціарія, якщо умови, встановлені одним або більше законодавством, більше не виконуються.

Стаття 34

1. Якщо сума допомоги, яку особа вимагатиме відповідно до законодавства Договірної Сторони, не враховуючи положення статей 28 - 33, є більшою, ніж загальна сума допомоги, що виплачується відповідно до таких умов, компетентна установа такої Сторони виплачує додаткову суму, еквівалентну різниці між двома такими сумами, а також несе всі пов'язані з цим витрати.

2. Якщо застосування положень попереднього пункту надає право відповідній особі отримати таку додаткову суму від установ двох або більше Договірних Сторін, вона отримує лише ту суму, яка з них більша, а витрати розподіляються між компетентними установами відповідних Договірних Сторін згідно зі співвідношенням між величиною додаткової суми, яку кожна з них сплачуватиме, якщо тільки це стосувалося цієї суми, і сумою спільної додаткової суми, яку всі зазначені установи повинні були виплатити.

3. Додаткова сума, зазначена у попередніх пунктах цієї статті, розглядається як компонент допомоги, що надається установою, яка зобов'язана здійснювати виплату. Її розмір має визначитися остаточно, за винятком, якщо необхідно застосувати положення пункту 2 або 3 статті 33.

Частина 2 - Спеціальні положення стосовно інвалідності

Стаття 35

1. У випадку погіршення стану здоров'я особи з будь-якою інвалідністю, за яку вона одержує допомогу за законодавством однієї Договірної Сторони, застосовуються лише такі положення:

а) якщо відповідна особа з початку одержання допомоги не підлягала дії законодавства будь-якої іншої Договірної Сторони, компетентна установа першої Сторони зобов'язана надати допомогу, враховуючи погіршення стану здоров'я, відповідно до положень законодавства, яке застосовує така установа;

б) якщо відповідна особа з початку одержання допомоги підлягала дії законодавства однієї або більше Договірних Сторін, допомога повинна надаватися з урахуванням погіршення стану здоров'я відповідно до положень статей 28 - 34;

с) у випадку, зазначеному в попередньому підпункті, дата, на яку було встановлено погіршення стану здоров'я, розцінюється як така, на яку виникла непередбачувана обставина;

д) якщо у випадку, зазначеному в підпункті (б) цього пункту, відповідна особа не має права на отримання допомоги від установи іншої Договірної Сторони, то компетентна установа першої Сторони повинна надати допомогу, враховуючи погіршення стану здоров'я, відповідно до вимог законодавства, яке застосовує така установа.

2. У випадку погіршення стану здоров'я особи з будь-якою інвалідністю, за яку вона одержує допомогу за законодавством двох або більше Договірних Сторін, допомога надається, враховуючи погіршення стану здоров'я, відповідно до положень статей 28 - 34. Положення підпункту (с) попереднього пункту застосовуються *mutatis mutandis*.

Стаття 36

1. Якщо після зупинення надання допомоги її виплату буде відновлено, то таку виплату здійснює установа або установи, що були відповідальні за виплату допомоги під час зупинення, без шкоди для положень статті 37.

2. Якщо після зупинення надання допомоги за станом здоров'я відповідної особи є підтвердження про подальше надання допомоги, така допомога надається відповідно до положень статей 28 - 34.

Стаття 37

1. Допомога по інвалідності, за доцільності, замінюється пенсією за віком відповідно до умов, встановлених законодавством або законодавствами, за якими надавалася така пенсія, а також відповідно до положень статей 28 - 34.

2. Якщо у випадку, зазначеному у статті 33, бенефіціарій допомоги по інвалідності, що підлягає виплаті за законодавством однієї або кількох Договірних Сторін, отримує право на пенсію за віком, то будь-яка установа, відповідальна за виплату допомоги по інвалідності, продовжує виплачувати бенефіціарію допомогу, на яку він має право відповідно до законодавства, яке вона застосовує, доти, поки положення попереднього пункту застосовуються цією установою.

Глава 3 - Виробничі травми та професійні захворювання

Стаття 38

1. Працівники, що зазнали тривалої виробничої травми або їх контракт містить положення про професійне захворювання, а також які проживають на території Договірної Сторони, іншої, ніж відповідна держава, мають право одержувати на території Договірної Сторони, де постійно проживають:

а) допомогу в натуральній формі, яка надається за рахунок компетентної установи установою за місцем їх постійного проживання відповідно до положень законодавства, яке остання установа застосовує, начебто ці працівники належали до неї;

б) грошову допомогу, що виплачується компетентною установою відповідно до положень законодавства, яке вона застосовує, начебто ці працівники проживали на території відповідної держави. Однак за угодою між компетентною установою та установою місця проживання цих осіб грошову допомогу може також бути виплачено останньою установою від імені компетентної установи.

2. Транскордонним працівникам також може сплачуватись допомога компетентною установою на території відповідної держави згідно з положеннями законодавства цієї держави, начебто вони постійно проживали на її території.

3. Працівники, щодо яких застосовується ця стаття, інші, ніж транскордонні працівники, що є тимчасовими мешканцями території відповідної держави, мають право на допомогу відповідно до умов законодавства такої держави, начебто вони постійно проживали на її території, навіть якщо вони вже одержували допомогу до переїзду на місце їх тимчасового проживання.

4. Працівники, щодо яких застосовується ця стаття, які змінюють місце проживання і переїжджають на територію відповідної держави, мають право на допомогу відповідно до положень законодавства такої держави, навіть якщо вони вже одержували допомогу до зміни місця їх постійного проживання.

Стаття 39

Нещасний випадок на шляху до або з роботи, що трапляється на території Договірної Сторони, іншої, ніж відповідна держава, розглядається як такий, що стався на території відповідної держави.

Стаття 40

1. Працівники, які зазнали тривалої виробничої травми або їх контракт містить положення про професійні захворювання, а також:

а) які є тимчасовими мешканцями території Договірної Сторони, іншої, ніж відповідна держава; або

б) яким після набуття права на допомогу, що виплачується компетентною установою, дозволено цією установою повернутися на територію Договірної Сторони, іншої, ніж відповідна держава, де вони постійно проживають, або переїхати з місця їх проживання на територію Договірної Сторони, іншої, ніж відповідна держава; або

с) яким дозволено компетентною установою переїхати на територію Договірної Сторони, іншої, ніж відповідна держава, для лікування, необхідного за станом їх здоров'я, отримують:

i) допомогу, яка виплачується в натуральній формі та надається за рахунок компетентної установи установою за місцем постійного або тимчасового проживання відповідно до умов законодавства, що застосовується останньою установою, начебто ці працівники належали до неї, протягом періоду, що не перевищує будь-який період, що може бути встановлений законодавством відповідної держави;

ii) грошову допомогу, що виплачується установою відповідно до положень законодавства, яке вона застосовує, начебто ці працівники перебувають на території відповідної держави. Однак за угодою між компетентною установою та установою за місцем їх постійного або тимчасового проживання грошова допомога може виплачуватися останньою установою від імені компетентної установи.

2. а) У наданні дозволу, зазначеного у підпункті (b) попереднього пункту, може бути відмовлено, лише якщо переміщення може зашкодити здоров'ю або курсу медичного лікування працівника;

б) у наданні дозволу, зазначеного у підпункті (c) попереднього пункту, не може бути відмовлено, якщо необхідне лікування не може бути надане на території Договірної Сторони, де проживає працівник.

Стаття 41

У випадках, зазначених у пункті 1 статті 38 і пункті 1 статті 40, компетентні органи двох або більше Договірних Сторін можуть погодитися забезпечити протезами, надати основну підтримку та іншу допомогу, яка забезпечується в натуральній формі, за умови надання дозволу компетентною установою.

Стаття 42

1. Якщо законодавство відповідної держави передбачає оплату вартості транспортування травмованого працівника до місця його постійного проживання або лікарні, витрати на транспорт до відповідного місця на території іншої Договірної Сторони, де він постійно проживає, покриваються компетентною установою відповідно до умов законодавства, які вона застосовує, за умови, що вона надала попередній дозвіл на згаданий транспорт, враховуючи належним чином причини, які обгрунтовують такі дії.

2. Якщо законодавство відповідної держави передбачає оплату вартості транспортування тіла померлого працівника до місця поховання, витрати на транспорт до відповідного місця на території іншої Договірної Сторони, де померла особа постійно проживала, сплачує компетентна установа відповідно до умов законодавства, яке застосовує.

3. Застосування положень попередніх пунктів цієї статті у відносинах між двома або більше Договірними Сторонами регулюється шляхом укладання двосторонніх або багатосторонніх угод між цими Сторонами. У таких угодах визначаються категорії осіб, щодо яких згадані умови застосовуються, і дії щодо розподілу транспортних витрат між відповідними Договірними Сторонами.

Стаття 43

1. Якщо на території Договірної Сторони, де перебував працівник, не існує жодної схеми, що стосується виробничих травм або професійних захворювань, або якщо існує страхова схема, але немає жодної установи, відповідальної за надання допомоги, яка надається в натуральній формі, така допомога забезпечується установою за місцем його постійного або тимчасового проживання, яка відповідає за надання допомоги, що забезпечується у випадку захворювання в натуральній формі.

2. Якщо законодавство відповідної держави передбачає, що допомога, яка надається в натуральній формі, не може бути повністю безкоштовною за умови, якщо використовується медичне обслуговування, організоване роботодавцем, то допомога, яка надається в натуральній формі, що передбачена у випадках, визначених у пункті 1 статті 38 і пункті 1 статті 40, вважається наданою як таке медичне обслуговування.

3. Якщо законодавство відповідної держави містить схему відповідальності роботодавців, то допомога, яка надається в натуральній формі, передбачена у випадках, зазначених у пункті 1 статті 38 і пункті 1 статті 40, вважається наданою на вимогу компетентної установи.

4. Якщо законодавство однієї Договірної Сторони безпосередньо або опосередковано передбачає, що попередні виробничі травми або професійні захворювання враховуються під час оцінки ступеня непрацездатності, компетентна установа такої Сторони враховує з цією метою виробничі травми або професійні захворювання, попередньо визнані відповідно до законодавства будь-якої іншої Договірної Сторони, начебто вони відбулися за законодавством, яке застосовує така установа.

Стаття 44

1. Якщо законодавство, яке застосовується установою за місцем постійного або тимчасового проживання особи, містить дві або більше схем компенсації, то правила, що будуть застосовуватися щодо надання допомоги, яка виплачується в натуральній формі, у випадках, зазначених у пункті 1 статті 38 і пункті 1 статті 40, є подібними правилам загальної схеми або за її відсутності - схеми для працівників промислової сфери.

2. Якщо законодавство Договірної Сторони встановлює максимальний період для надання допомоги, установа, що застосовує таке законодавство, за доцільності, може врахувати будь-який період, протягом якого допомога вже надавалася установою іншої Договірної Сторони за той самий випадок виробничої травми або професійного захворювання.

Стаття 45

1. Якщо законодавство Договірної Сторони передбачає, що розрахунок грошової допомоги ґрунтується на сумі середнього прибутку, компетентна установа такої Сторони визначає такий середній прибуток виключно на підставі прибутку, зареєстрованого протягом періоду, завершеного за згаданим законодавством.

2. Якщо законодавство Договірної Сторони передбачає, що розрахунок грошової допомоги ґрунтується на сумі постійного прибутку, компетентна установа такої Сторони враховує лише такий постійний прибуток або, за доцільності, середній постійний прибуток, що стосується періодів, завершених за згаданим законодавством.

3. Якщо законодавство Договірної Сторони передбачає, що сума грошової допомоги пропорційно змінюється відповідно до кількості членів сім'ї, компетентна установа такої Сторони враховує також членів сім'ї, які постійно проживають на території іншої Договірної Сторони, начебто вони постійно проживали на території першої Сторони.

Стаття 46

1. Якщо працівник, у контракті якого зумовлено професійне захворювання, мав професію, яка за законодавством двох або більше Договірних Сторін здатна спричинити таке захворювання, то допомога, яку працівник або його спадкоємці можуть отримати, надається виключно відповідно до законодавства останньої зі згаданих Сторін, умови якого вони виконують, зважаючи, за доцільності, на положення пунктів 2 - 4 цієї статті.

2. Якщо законодавство Договірної Сторони зумовлює право на допомогу в разі професійного захворювання після того, як діагноз такого захворювання було встановлено вперше на її території, така умова вважається виконаною, якщо цей діагноз було поставлено вперше на території іншої Договірної Сторони.

3. Якщо законодавство Договірної Сторони безпосередньо або опосередковано зумовлює право на допомогу в разі професійного захворювання після того, як діагноз такого захворювання було поставлено протягом зазначеного періоду після завершення його останньої професійної діяльності, яка спричинила таке захворювання, компетентна установа такої Сторони під час встановлення періоду роботи за цією професією враховує в разі необхідності будь-яку подібну професію, яку він мав, за законодавством будь-якої іншої Договірної Сторони, начебто він мав цю професію за законодавством першої Сторони.

4. Якщо законодавство Договірної Сторони безпосередньо або опосередковано зумовлює право на допомогу в разі професійного захворювання після того, як за такою професією, яка може спричинити таке захворювання, особа працювала протягом зазначеного періоду, компетентна установа такої Сторони для підрахування періодів враховує в разі необхідності, періоди, протягом яких за такою професією вона працювала на території будь-якої іншої Договірної Сторони.

5. Застосування положень пунктів 3 і 4 цієї статті у відносинах між двома або більше Договірними Сторонами регулюється шляхом укладання двосторонніх або багатосторонніх угод між такими Сторонами. Ці угоди визначають професійні захворювання, щодо яких ці умови застосовуються, і заходи для розподілу витрат на допомогу між зацікавленими Договірними Сторонами.

Стаття 47

Якщо контракт працівника зумовлює професійне захворювання і він отримав або отримує компенсацію від установи Договірної Сторони та у випадку погіршення його стану здоров'я вимагає отримання допомоги від установи іншої Договірної Сторони, застосовуються наступні умови:

а) якщо працівник не мав професії, яка за законодавством другої Сторони здатна спричинити або погіршити захворювання, компетентна установа першої Сторони виплачує допомогу, враховуючи погіршення стану здоров'я, відповідно до положень законодавства, які вона застосовує;

б) якщо працівник мав таку професію за законодавством другої Сторони, компетентна установа першої Сторони сплачує допомогу без врахування погіршення стану його здоров'я відповідно до положень законодавства, які застосовує; компетентна установа другої Сторони надає працівникові додаткову допомогу, сума якої дорівнює різниці між сумою допомоги після погіршення стану здоров'я і сумою допомоги, яку мали сплатити до цього погіршення згідно з положеннями законодавства, які застосовує така установа, якщо це захворювання зумовлено законодавством такої Сторони.

Стаття 48

1. Компетентна установа зобов'язана відшкодувати вартість допомоги, що сплачується в натуральній формі і надається від її імені на підставі пункту 1 статті 38 і пункту 1 статті 40.

2. Відшкодування, зазначене у попередньому пункті, визначається і здійснюється відповідно до заходів, погоджених між компетентними органами Договірних Сторін.

3. Дві або більше Договірних Сторін можуть погодитися, що відшкодування між установами їх юрисдикції не здійснюватиметься.

Глава 4 - Допомога в разі смерті

Стаття 49

1. Якщо законодавство Договірної Сторони зумовлює набуття, збереження або відновлення права на допомогу в разі смерті після завершення періодів страхування, установа, що застосовує таке законодавство, з цією метою і для підрахунку періодів враховує до певного ступеня періоди страхування, завершені за законодавством будь-якої іншої Договірної Сторони, і, за доцільності, періоди проживання, завершені після шістнадцятирічного віку, за схемами, що фінансуються не за рахунок внесків, будь-якої іншої Договірної Сторони, начебто вони були періодами страхування, завершеними за законодавством першої Сторони.

2. Якщо законодавство Договірної Сторони зумовлює набуття, збереження або відновлення права на допомогу в разі смерті після завершення періодів постійного проживання, установа, що застосовує таке законодавство, з цією метою і для підрахунку періодів враховує до певного ступеня періоди страхування, завершені за законодавством будь-якої іншої Договірної Сторони, і, за доцільності, періоди постійного проживання, завершені після шістнадцятирічного віку, за схемами, що фінансуються не за рахунок внесків, будь-якої іншої Договірної Сторони, начебто вони були періодами постійного проживання, завершеними за законодавством першої Сторони.

Стаття 50

1. Якщо особа помирає на території Договірної Сторони, іншої, ніж відповідна держава, цю смерть вважають такою, що сталася на території відповідної держави.

2. Компетентна установа надає допомогу в разі смерті за законодавством, яке застосовує, навіть якщо бенефіціарій проживає на території Договірної Сторони, іншої, ніж відповідна держава.

3. Положення попередніх пунктів цієї статті застосовуються також, якщо смерть є результатом виробничої травми або професійного захворювання.

Глава 5 - Безробіття

Стаття 51

1. Якщо законодавство Договірної Сторони зумовлює набуття, збереження або відновлення права на допомогу завершенням періодів страхування, то установа, що застосовує таке законодавство, з цією метою і для підрахування періодів враховує до певного ступеня періоди страхування, зайнятості або професійної діяльності, завершені за законодавством будь-якої іншої Договірної Сторони, начебто вони були періодами страхування, завершеними за законодавством першої Сторони, однак за умови, що у випадку періодів зайнятості або професійної діяльності ці періоди вважалися періодами страхування, якщо були завершені за останнім зі згаданих законодавств.

2. Якщо законодавство Договірної Сторони зумовлює право на допомогу завершенням періодів зайнятості, професійної діяльності або постійного проживання, то установа, що застосовує таке законодавство, враховує до певного ступеня періоди страхування, зайнятості або професійної діяльності, завершені за законодавством будь-якої іншої Договірної Сторони, начебто вони були періодами зайнятості, професійної діяльності або проживання, завершеними за законодавством першої Сторони.

3. Якщо законодавство Договірної Сторони зумовлює положення про певну допомогу завершенням періодів страхування щодо професії, включеної до спеціальної схеми, то лише періоди, завершені за відповідною схемою або не завершені для тієї самої професії за законодавством інших Договірних Сторін, враховуються для надання такої допомоги. Якщо, незважаючи на періоди, завершені таким чином, відповідна особа не задовольняє умовам щодо права на згадану допомогу, такі періоди враховуються для надання допомоги за загальною схемою.

4. Застосування положень попередніх пунктів цієї статті здійснюється за умови, що відповідна особа підлягала дії законодавства Договірної Сторони, за яким вимагає допомогу, крім випадків, зазначених у підпунктах (a)(ii) і (b)(ii) пункту 1 статті 53.

Стаття 52

Безробітні особи, які задовольняють умовам щодо права на допомогу, передбачену законодавством однієї Договірної Сторони стосовно завершення періодів страхування, зайнятості, професійної діяльності або постійного проживання, зважаючи, за доцільності, на положення статті 51, та які змінили місце свого постійного проживання на територію іншої Договірної Сторони, вважаються такими, що задовольняють також умовам щодо права на допомогу, передбачену законодавством останньої Сторони, за умови, що подають заяву до установи за своїм новим місцем проживання протягом тридцяти днів після зміни місця проживання. Допомога виплачується установою за місцем проживання цих осіб відповідно до положень законодавства, яке застосовує ця установа, але кошти надаються компетентною установою першої Сторони.

Стаття 53

1. Без шкоди для положень статті 52 безробітний працівник, який протягом періоду свого останнього місця зайнятості постійно проживав на території Договірної Сторони, іншої, ніж відповідна держава, одержує допомогу відповідно до наступних умов:

a) i) транскордонний працівник, безробіття якого на підприємстві роботодавця є неповним або випадковим, одержує допомогу згідно з положеннями законодавства відповідної держави, начебто він постійно проживав на території цієї держави, враховуючи, за доцільності, положення статті 51; така допомога виплачується компетентною установою;

ii) транскордонний працівник, який є повністю безробітним, одержує допомогу відповідно до положень законодавства Договірної Сторони, на території якої він постійно проживає, начебто на нього поширювалася дія законодавства протягом його останнього місця зайнятості, враховуючи, за доцільності, положення статті 51; така допомога виплачується установою за місцем проживання особи;

b) i) працівник інший, ніж транскордонний працівник, що стає частково, випадково або зовсім безробітним і залишається доступним для його роботодавця або служб зайнятості на території відповідної держави, одержує допомогу згідно з положеннями законодавства відповідної держави, начебто він постійно проживав на території цієї держави, враховуючи, за доцільності, положення статті 51; така допомога виплачується компетентною установою;

ii) працівник інший, ніж транскордонний працівник, що стає повністю безробітним і шукає роботу через служби зайнятості на території Договірної Сторони, де постійно проживає або повертається на неї, одержує допомогу відповідно до положень законодавства цієї Сторони, начебто він підлягав дії цього законодавства протягом його останнього місця зайнятості, враховуючи, за доцільності, положення статті 51; така допомога виплачується установою за місцем постійного проживання особи;

iii) однак якщо працівник, зазначений у підпункті (b) цього пункту, отримав право на допомогу від компетентної установи Договірної Сторони, законодавство якої на нього востаннє поширювалось, він одержує допомогу відповідно до положень статті 52, начебто переїхав з місця постійного проживання на територію Договірної Сторони, зазначену в підпункті (b) (ii) цього пункту.

2. Протягом того часу, поки безробітний має право на допомогу на підставі підпунктів (a) (i) або (b) (i) попереднього пункту, він не має права на допомогу за законодавством Договірної Сторони, на території якої постійно проживає.

Стаття 54

Якщо у випадках, зазначених у підпункті (b) (iii) пункту 1 статті 52 і статті 53, законодавством, що застосовується установою за місцем постійного проживання особи, передбачається максимальний строк надання допомоги, згадана установа, за доцільності, може врахувати будь-який період, протягом якого допомога вже виплачувалася установою іншої Договірної Сторони, оскільки право на допомогу було встановлено останньою.

Стаття 55

1. Якщо законодавство Договірної Сторони передбачає, що розрахунок допомоги ґрунтується на сумі попереднього прибутку, установа, яка застосовує це законодавство, враховує тільки прибуток відповідного працівника, який він отримував за останнім місцем роботи на території згаданої Сторони, або якщо його місце роботи не було останнім на цій території протягом принаймні чотирьох тижнів, на сумі відповідної звичайної заробітної плати за місцем його проживання, отриманої за роботу, еквівалентну або подібну його останній професії на території іншої Договірної Сторони.

2. Якщо законодавство Договірної Сторони передбачає, що сума допомоги змінюється відповідно до кількості членів сім'ї, установа, яка застосовує таке законодавство, враховує також членів сім'ї, що постійно проживають на території іншої Договірної Сторони, начебто вони постійно проживали на території першої Сторони.

3. Якщо законодавство, яке застосовується установою за місцем постійного проживання особи, передбачає, що період, протягом якого виплачується допомога, залежить від тривалості завершених періодів, то період, протягом якого виплачується допомога, визначається належним чином, за доцільності, згідно з положеннями пункту 1 або 2 статті 51.

Стаття 56

1. Застосування положень статей 52 - 54 між двома або більше Договірними Сторонами регулюється шляхом укладання між ними двосторонніх або багатосторонніх угод, які можуть також містити відповідні спеціальні заходи.

2. Угоди, зазначені у попередньому пункті, визначають, зокрема, наступні питання:

а) категорії осіб, щодо яких застосовуються положення статей 52 - 54;

б) період, протягом якого допомога може бути сплачена установою однієї Договірної Сторони, витрати, понесені установою іншої Договірної Сторони;

в) заходи для відшкодування допомоги, наданої установою однієї Договірної Сторони, якщо витрати понесені установою іншої Договірної Сторони.

3. Дві або більше Договірних Сторін можуть домовитися про невідшкодування між установами їхньої юрисдикції.

Глава 6 - Допомога сім'ї

Стаття 57

Якщо законодавство Договірної Сторони зумовлює право на допомогу завершенням періодів зайнятості, професійної діяльності або постійного проживання, установа, що застосовує таке законодавство, для підрахунку періодів враховує до необхідного ступеня періоди зайнятості, професійної діяльності або постійного проживання, завершені за законодавством будь-якої іншої Договірної Сторони, начебто вони були періодами зайнятості, професійної діяльності або постійного проживання, завершеними за законодавством першої Договірної Сторони.

Стаття 58

1. Застосування положень частини 1 або 2 цієї Глави між двома або більше Договірними Сторонами регулюється шляхом укладання між ними двосторонніх або багатосторонніх угод, які можуть також містити відповідні спеціальні заходи.

2. Угоди, зазначені у попередньому пункті, визначають, зокрема, такі питання:

а) категорії осіб, щодо яких застосовуються положення статей 59 - 62;

б) правила для запобігання дублюванню допомоги одного виду;

с) за доцільності, збереження прав, отриманих на підставі угод із соціального забезпечення.

Частина 1 - Допомога на дітей

Стаття 59

1. Для застосування положень цієї статті і статті 60 термін "діти" у межах законодавства відповідної Договірної Сторони означає:

а) законні діти, узаконені діти, діти, визнані законними, прийомні діти та осиротілі онуки бенефіціарія;

б) законні діти, узаконені діти, діти, визнані законними, прийомні діти та осиротілі онуки чоловіка/жінки бенефіціарія за умови, що вони живуть у сім'ї бенефіціарія на території Договірної Сторони.

2. Особи, на яких поширюється дія законодавства однієї Договірної Сторони та які мають дітей, що постійно проживають або виховуються на території іншої Договірної Сторони, мають право отримувати допомогу на таких дітей, передбачену законодавством першої Сторони, начебто ці діти постійно проживали або виховувалися на території цієї Сторони.

3. Однак у випадку, зазначеному в попередньому пункті, сума допомоги на дітей може бути обмежена сумою допомоги на дітей, передбаченою законодавством Договірної Сторони, на території якої такі діти постійно проживають або виховуються.

4. Для застосування положень попереднього пункту порівняння суми допомоги на дітей, яка виплачується в рамках двох законодавств, здійснюється на основі загальної кількості дітей того самого бенефіціарія. Якщо законодавство Договірної Сторони, на території якої постійно проживають або виховуються такі діти, передбачає різні розміри допомоги на дітей для різних категорій бенефіціаріїв, перевага надається сумі, яка сплачувалася б, якби бенефіціарій підлягав дії такого законодавства.

5. Положення пунктів 3 і 4 цієї статті не застосовуються щодо особи, яка працює за наймом і підпадає під дію положення підпункту (а) пункту 1 статті 15, стосовно таких дітей, які супроводжують її на територію Договірної Сторони, куди її направляють працювати.

6. Допомога на дітей виплачується відповідно до умов законодавства Договірної Сторони, до якої належить бенефіціарій, навіть якщо фізична або юридична особа, яка отримує допомогу, проживає або тимчасово знаходиться на території іншої Договірної Сторони.

Стаття 60

1. Безробітні працівники, які отримують допомогу по безробіттю за рахунок установи однієї Договірної Сторони і мають дітей, що постійно проживають або виховуються на території іншої Договірної Сторони, мають право отримувати допомогу на таких дітей, яка виплачується у цьому випадку за законодавством першої Сторони, начебто вони постійно проживали або виховувалися на території цієї Сторони.

2. У випадку, зазначеному в попередньому пункті, положення пунктів 1, 3, 4 і 6 статті 59 застосовуються *mutatis mutandis*.

Частина 2 - Допомога сім'ї

Стаття 61

1. Особи, на яких поширюється дія законодавства Договірної Сторони, мають право стосовно членів сім'ї, які постійно проживають на території іншої Договірної Сторони, отримувати допомогу, що надається відповідно до законодавства останньої Сторони, начебто на цих осіб поширюється законодавство іншої Сторони. Така допомога виплачується членам сім'ї установою за місцем їхнього постійного проживання відповідно до умов законодавства, яке застосовує установа за місцем їхнього постійного проживання, а витрати відшкодовуються компетентною установою.

2. Незважаючи на положення попереднього пункту, особа, яка працює за наймом, зазначена у підпункті (а) пункту 1 статті 15, має право стосовно таких членів сім'ї, які супроводжують її на територію Договірної Сторони, куди її направляють працювати, отримувати допомогу, що надається за законодавством Договірної Сторони, громадянином якої є ця особа. Ця допомога виплачується компетентною установою останньої Сторони. Однак відповідно до угоди між компетентною установою та установою за місцем проживання допомога може виплачуватися останньою установою від імені компетентної установи.

Стаття 62

Безробітні працівники, що отримують допомогу по безробіттю, яка виплачується установою Договірної Сторони, мають право стосовно членів своєї сім'ї, що постійно проживають на території іншої Договірної Сторони, отримувати допомогу на сім'ю за законодавством останньої Сторони за умови, що відповідно до законодавства першої Сторони допомога на сім'ю виплачується у випадку безробіття. Допомога на сім'ю виплачується членам сім'ї установою за місцем їхнього проживання відповідно до положень законодавства, яке застосовує така установа, а витрати відшкодовуються компетентною установою першої Сторони.

Стаття 63

1. У тих випадках, якщо положення цього розділу застосовуються між двома або більше Договірними Сторонами, двосторонні або багатосторонні угоди, зазначені у пункті 1 статті 58, визначають заходи з відшкодування допомоги, що надається установою однієї Договірної Сторони, якщо витрати понесені установою іншої Договірної Сторони.

2. Дві або більше Договірних Сторін можуть домовитися про невідшкодування між установами їхньої юрисдикції.

Розділ IV - Інші положення

Стаття 64

1. Компетентні органи Договірних Сторін надають один одному:

а) всю інформацію про вжиті заходи щодо застосування цієї Конвенції; а також

б) всю інформацію про внесені зміни до їхнього законодавства, які можуть вплинути на застосування цієї Конвенції.

2. З метою застосування цієї Конвенції органи й установи Договірних Сторін допомагають одне одному, начебто це є питанням застосування їхнього власного законодавства. У принципі, адміністративна допомога, яку надають згадані органи й установи одне одному, є безкоштовною. Однак компетентні органи Договірних Сторін можуть домовитися про відшкодування певних витрат.

3. Органи та установи Договірних Сторін з метою застосування цієї Конвенції можуть спілкуватися безпосередньо одне з одним, а також із зацікавленими особами або їх представниками.

4. Органи, установи і судові органи однієї Договірної Сторони не можуть відхиляти позови або інші документи, що були до них подані, на підставі того, що вони написані офіційною мовою іншої Договірної Сторони.

Стаття 65

1. Будь-яке зниження або звільнення від податків, гербових зборів, зборів або реєстраційних внесків, що передбачені законодавством однієї Договірної Сторони, стосовно сертифікатів або документів, які необхідно підготувати за законодавством такої Сторони, поширюється на подібні сертифікати і документи, які необхідно підготувати за законодавством іншої Договірної Сторони або цієї Конвенції.

2. Всі офіційні інструменти, документи або сертифікати будь-якого виду, які повинні бути підготовлені для потреб цієї Конвенції, звільняються від підтвердження їхньої автентичності або будь-якої подібної формальності.

Стаття 66

1. Якщо позивач є особою, що постійно проживає на території Договірної Сторони, іншої, ніж відповідна держава, він може законно подати позов до установи за місцем свого проживання, яка передає позов до компетентної установи або установи, зазначеної у позові.

2. Будь-який позов, заява або звернення, що повинні бути подані за законодавством Договірної Сторони в межах визначеного часу до органів, установи або суду цієї Сторони, приймаються, якщо позов, заяву або звернення подано в межах того самого строку до органів, установи або суду іншої Договірної Сторони. У такому випадку органи, установа або суд, що одержують позов, заяву або звернення, повинні відправити їх без затримки до компетентного органу, установи або суду першої Сторони або безпосередньо, або через посередника компетентного органу зацікавлених Договірних Сторін. Дата, коли будь-який позов, заява або звернення були передані до органів влади, установи або суду другої Договірної Сторони, вважається датою їхньої подачі до органів влади, установи або суду, уповноважених розглядати такі справи.

Стаття 67

1. Медичні обстеження, передбачені за законодавством однієї Договірної Сторони, можуть бути проведені на вимогу установи, що застосовує це законодавство, на території іншої Договірної Сторони установою за місцем тимчасового або постійного проживання. У такому випадку вони вважаються такими, що здійснені на території першої Сторони.

2. Застосування положень попереднього пункту між двома або більше Договірними Сторонами регулюється шляхом укладання двосторонніх або багатосторонніх угод між цими Сторонами.

Стаття 68

1. Якщо відповідно до цієї Конвенції установа однієї Договірної Сторони надає грошову допомогу бенефіціарію, який знаходиться на території іншої Договірної Сторони, такі зобов'язання (виплати) здійснюються валютою першої Сторони. Ця установа може законно виконати такі зобов'язання валютою другої Сторони.

2. Якщо відповідно до цієї Конвенції установа однієї Договірної Сторони виплачує суми для відшкодування допомоги, що надаються установою іншої Договірної Сторони, її зобов'язання прямо встановлюються у валюті другої Сторони. Перша установа може законно виконати такі зобов'язання у цій валюті за умови, що зацікавлені Договірні Сторони не домовилися про інші заходи.

3. Перерахування коштів, що є наслідком застосування цієї Конвенції, виконується згідно з відповідними чинними угодами між відповідними Договірними Сторонами на дату передачі. За відсутності таких угод заходи щодо здійснення такого перерахування погоджуються згаданими Сторонами.

Стаття 69

1. Для підрахування суми внесків установи Договірної Сторони необхідно враховувати, за доцільності, будь-який прибуток, отриманий на території будь-якої іншої Договірної Сторони.

2. Відшкодування внесків установи однієї з Договірних Сторін може здійснюватися на території іншої Договірної Сторони відповідно до адміністративних процедур і за умови гарантій і привілеїв, що застосовуються для відшкодування внесків відповідній установі останньої Сторони.

3. Застосування положень пунктів 1 і 2 цієї статті між двома або більше Договірними Сторонами регулюється шляхом укладання двосторонніх або багатосторонніх угод між цими Сторонами. Такі угоди можуть також розглядатися в суді для потреб відшкодування.

Стаття 70

1. Якщо особа одержує допомогу за законодавством однієї Договірної Сторони у зв'язку з травмою, завданою або отриманою під час її перебування на території іншої Договірної Сторони, права установи, відповідальної за виплату допомоги стосовно третьої Сторони, що має відшкодувати понесені збитки, регулюються наступним чином:

а) якщо зазначена установа за законодавством, яке застосовується, діє замість бенефіціарія щодо будь-яких прав, які він може мати стосовно третьої Сторони, така заміна повинна бути визнана кожною іншою Договірною Стороною; а також

b) якщо зазначена установа має безпосереднє право щодо третьої Сторони, то таке право має визнаватися кожною іншою Договірною Стороною.

2. Застосування положень попереднього пункту між двома або більше Договірними Сторонами регулюється шляхом укладання двосторонніх або багатосторонніх угод між цими Сторонами.

3. Правила, що регулюють відповідальність роботодавців або їхніх агентів у випадках виробничих травм або нещасних випадків на шляху до або з роботи, які трапляються на території Договірної Сторони, іншої, ніж відповідна держава, визначаються угодою між зацікавленими Договірними Сторонами.

Стаття 71

1. Будь-який спір, який виникає між двома або більше Договірними Сторонами щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції, насамперед обговорюється між Сторонами спору.

2. Якщо одна зі Сторін спору вважає, що існує питання, яке, ймовірно, порушить інтереси всіх Договірних Сторін, Сторони спору спільно або в разі невдачі одна з них передають це питання до Комітету міністрів Ради Європи, який надає свій висновок щодо цього питання протягом шести місяців.

3. Якщо неможливо врегулювати спір або залежно від обставин протягом шести місяців із дати запиту про відкриття обговорення, як передбачено пунктом 1 цієї статті, або протягом трьох місяців з дня передачі Договірним Сторонам висновку Комітетом міністрів, спір може розглядатися одним арбітром на вимогу будь-якої Сторони спору. Сторона вимоги повідомляє іншу Сторону через Генерального секретаря Ради Європи про предмет запиту, щодо якого вона має намір звернутися до арбітражу, та про підстави, на яких ґрунтується запит.

4. Якщо Сторони спору не домовилися про інше, Головою Європейського суду з прав людини призначається арбітр. Арбітр не повинен бути громадянином однієї зі Сторін спору, його постійне місце проживання не повинно знаходитися на території цих Сторін, він не повинен бути працевлаштований ними і розглядати цю справу в іншій ролі.

5. Якщо у випадку, зазначеному в попередньому пункті, Голова Європейського суду з прав людини не може діяти або є громадянином однієї з Сторін спору, то арбітр призначається заступником Голови Суду або найстаршим членом Суду, які можуть діяти і не є громадянами однієї зі Сторін спору.

6. У разі недосягнення певної домовленості між Сторонами спору або недосягнення досить точної угоди арбітр виносить своє рішення на підставі положень цієї Конвенції, беручи до уваги загальні принципи міжнародного права.

7. Рішення арбітра є остаточним і обов'язковим до виконання.

Стаття 72

1. Додаток VII визначає для кожної Договірної Сторони певні заходи для застосування її законодавства.

2. Кожна Договірна Сторона повідомляє відповідно до положень пункту 1 статті 81 про будь-яку зміну, внесену до Додатка VII. Якщо така зміна впливає з прийняття нового законодавчого акта, то повідомлення надається протягом трьох місяців від дати оприлюднення такого законодавчого акта або у випадку оприлюднення законодавчого акта до дати ратифікації цієї Конвенції - на дату ратифікації.

Стаття 73

1. Додатки, зазначені у пункті (b) статті 1, пункті 1 статті 3, пункті 3 статті 6, пункті 4 статті 8, пункті 2 статті 9, пункті 3 статті 11 і пункті 1 статті 72, а також будь-які подальші зміни, внесені до цих додатків, є невід'ємною частиною цієї Конвенції.

2. Будь-яка зміна, внесена до додатків, перелічених у попередньому пункті, вважається прийнятою, якщо протягом трьох місяців після повідомлення, передбаченого у підпункті (d) пункту 2 статті 81 цієї Конвенції, жодна з Договірних Сторін або держав, що її підписали, не заперечить її шляхом повідомлення, направленою Генеральному секретарю Ради Європи.

3. У випадку такого заперечення, направленою Генеральному секретареві, питання врегулюється відповідно до процедури, встановленої Комітетом міністрів Ради Європи.

Розділ V - Перехідні та прикінцеві положення

Стаття 74

1. Ця Конвенція не надає жодних прав протягом будь-якого періоду до набрання нею чинності стосовно Договірної Сторони або Сторін, яких це стосується.

2. Всі періоди страхування і, за доцільності, зайнятості, професійної діяльності або постійного проживання, завершені за законодавством Договірної Сторони до дати набрання чинності цією Конвенцією, враховуються для визначення прав, що впливають з цієї Конвенції.

3. Відповідно до положень пункту 1 цієї статті права за цією Конвенцією можуть виникнути навіть у зв'язку з непередбачуваними обставинами, що виникли до набрання нею чинності.

4. Будь-яка допомога, яка не надавалася або була зупинена через громадянство зацікавленої особи або її місце постійного проживання на території Договірної Сторони, іншої, ніж та, де розташована установа, зобов'язана виплатити допомогу, надається на вимогу відповідної особи або відновлюється з дати набрання чинності цією Конвенцією, крім випадку, коли раніше зупинені права викликали виплату одноразової суми.

5. Права відповідних осіб і тих кому була надана пенсія до набрання чинності цією Конвенцією, переглядаються за їхнім запитом, зважаючи на положення цієї Конвенції. Ці права можуть також бути переглянуті *ex officio*. За жодних обставин такий перегляд не звужує колишніх прав відповідної особи.

6. Якщо запит, зазначений у пункті 4 або пункті 5 цієї статті, наданий протягом двох років після дати набрання чинності цією Конвенцією, права, що впливають з положень Конвенції, особа отримує з цієї дати, а ті положення законодавства будь-якої Договірної Сторони, що стосуються втрати або зупинення прав через плин часу, не застосовуються щодо відповідної особи.

7. Якщо запит, зазначений у пункті 4 або 5 цієї статті, наданий через більше, ніж два роки після дати набрання чинності цією Конвенцією, такі права, що не втратили чинності або не були зупинені через плин часу, особа отримує лише з посиланням на дату, коли цей запит було передано, за умови, що не існує більш сприятливих положень у законодавстві відповідної Договірної Сторони.

Стаття 75

1. Ця Конвенція відкрита для підписання державами - членами Ради Європи. Ця Конвенція підлягає ратифікації або прийняттю. Ратифікаційні грамоти або документ про прийняття здаються на зберігання Генеральному секретареві Ради Європи.

2. Ця Конвенція набирає чинності в перший день третього місяця, наступного після передачі на зберігання третьої ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

3. Стосовно держави-підписанта, що її ратифікує або згодом приєднується до неї, ця Конвенція набирає чинності через три місяці після дати передачі на зберігання її ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

Стаття 76

З дати набрання чинності цією Конвенцією положення Європейської тимчасової угоди про соціальне забезпечення інші, ніж Схеми щодо осіб похилого віку, інвалідів і спадкоємців та Протоколу до неї, а також Європейської тимчасової угоди про схеми соціального забезпечення щодо осіб похилого віку, інвалідів і спадкоємців та Протоколу до неї, припиняють застосовуватися у відносинах між Договірними Сторонами.

Стаття 77

1. Після набрання чинності цією Конвенцією Комітет міністрів Ради Європи може запросити будь-яку державу - не члена Ради - приєднатися до цієї Конвенції за умови, що рішення про запрошення одержало одностайну згоду держав - членів Ради, які ратифікували або приєдналися до цієї Конвенції.

2. Приєднання здійснюється шляхом передачі на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи документа про приєднання, який набирає чинності через три місяці після дати передачі на зберігання.

Стаття 78

1. Ця Конвенція залишається чинною протягом невизначеного строку.

2. Будь-які Договірні Сторони, наскільки це їх стосується, можуть денонсувати цю Конвенцію після набрання нею чинності протягом п'яти років щодо цієї Сторони шляхом надання повідомлення Генеральному секретарю Ради Європи.

3. Така денонсація набирає чинності через шість місяців після дати отримання цього повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 79

1. У випадку денонсації цієї Конвенції зберігаються всі права, набуті відповідно до положень Конвенції.

2. Набуті до дати денонсації права щодо періодів не втрачають чинності в результаті такої денонсації; їх наступне тривале визнання встановлюється угодою або за її відсутності законодавством, яке застосовує відповідна установа.

Стаття 80

1. Застосування цієї Конвенції регулюється Додатковою угодою, яку відкрито для підписання державами - членами Ради Європи.

2. Договірні Сторони або, якщо дозволяють конституційні положення цих Сторін, їх компетентні органи вживають всіх необхідних заходів для застосування цієї Конвенції.

3. Будь-яка держава-підписант, яка її ратифікує або приєднується, одночасно ратифікує або приєднується до Додаткової угоди або підписує її без застереження щодо ратифікації або прийняття не пізніше дати передачі на зберігання її ратифікаційної грамоти або документа про приєднання до цієї Конвенції.

4. Будь-яка держава, що приєднується до цієї Конвенції, повинна одночасно приєднатися і до Додаткової угоди.

5. Будь-яка Договірна Сторона, яка денонсує цю Конвенцію, повинна одночасно денонсувати Додаткову угоду.

Стаття 81

1. Повідомлення або заяви, зазначені у підпунктах (b) і (w) статті 1, пункті 2 статті 3, пункті 5 статті 6, пункті 2 статті 7, пункті 5 статті 8, пунктах 3 і 4 статті 9, пунктах 4 і 2 статті 11, статті 72, передаються Генеральному секретареві Ради Європи.

2. Генеральний секретар Ради Європи протягом одного місяця повідомляє Договірні Сторони, держави-підписанти і Генерального директора Міжнародної організації праці про:

a) будь-яке підписання та будь-яку здачу на зберігання ратифікаційної грамоти, документа про приєднання або прийняття;

b) будь-яку дату набрання чинності цією Конвенцією відповідно до положень статей 75 і 77;

c) будь-яке повідомлення про денонсацію, одержане відповідно до положень пункту 2 статті 78, і дату, коли денонсація набирає чинності;

d) будь-яке повідомлення або заяву, отримані відповідно до положень пункту 1 цієї статті.

На посвідчення чого нижчепідписані, належним чином на те уповноважені представники, підписали цю Конвенцію.

Вчинено у Парижі 14 грудня 1972 року англійською та французькою мовами, обидва тексти є однаковою мірою автентичними, в одному примірнику, який буде передано на зберігання в архіви Ради Європи. Генеральний секретар передає завірених копії кожній з держав, що підписали та приєдналися до неї.

ДОДАТОК I

(Стаття 1, підпункт (b). Визначення територій і громадян Договірних Сторін (текст не додається)

ДОДАТОК II

Стаття 3, пункт 1). Законодавство і схеми, щодо яких ця Конвенція застосовується (текст не додається)

ДОДАТОК III

(Стаття 6, пункт 3). Положення, що залишаються чинними, незважаючи на умови статті 5 (текст не додається)

ДОДАТОК IV

(Стаття 8, пункт 4). Допомога, щодо якої застосовуються положення пункту 2 або 3 статті 8 (текст не додається),

ДОДАТОК V

(Стаття 9, пункти 2 і 3). Положення, застосування яких поширене на громадян всіх Договірних Сторін (текст не додається)

ДОДАТОК VI

(Стаття 11, пункт 3). Види допомоги, щодо яких не застосовуються положення пункту 1 або 2 статті 11 (текст не додається)

ДОДАТОК VII

(Стаття 72, пункт 1). Певні заходи для застосування законодавства Договірних Сторін (текст не додається)